

క వి తా సంస్థానము

(వి మ ర్శ ణ)

ర చ యిత :

వేదాంతకవి

అను

వేదాంతం వేంకట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

ద్వితీయ ముద్రణ.

ప్రస్తుతానికి

మారుతి రామా అండ్ కో.,

బెజవాడ.

అన్ని హక్కులు
గ్రంథకర్తవి

మూల్యం
రు. 2-0-0

సునిశిత విమర్శనా ప్రపంచ
 ప్రభాత మువకు
 విశాల విశ్వవాణీ మనోరథ
 సారధులైన
 సమస్త సాహిత్య సామ్రాట్లు
 కవితావస్తువుగుర్తిస్తూ
 ఈ గ్రంథాన్ని
 శ్రద్ధతో తిరగేయండి.

వేదాంతకవి.

శ్రీ మత్పరదేవతాయై నమః.

కింకవింద్ర ఘటావంచనన, శతావధాని

శ్రీ చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రి గారి

తొలి పలుకు.

కవితాసంస్థానం అనే యీ క్రొత్తరకం కావ్యాన్ని.

కబ్బాన్నీ రచించిన

వేదాంతకవి నా శిష్యుడు.

ఇతని రచనా ధోరణి చాలా ఆపూర్వంగా వుంటుంది. ఇతని పుస్తకాలు తెలుగుతల్లి, కష్టకాలం, గడుగ్గాయి, కెరటాలు, దండయాత్ర, భగవన్నృతభాష్యం, ఎగయిరాలు ఈ తెలుగు దేశంలో చాలా వ్యాప్తి కలిగివున్నాయి. పద్యాలు న్రాయడంలో ఇరగడు పూర్వ కపుల మీదికి గ్రంథిక భాషలోనే వ్రాస్తాడు.

కాని - ఎచనం వ్రాసేటప్పుడు, వ్యావహారికంగా కలం నడుపుతాడు. అ నడవడంలో ఏదో బడమిట్టం అని నిర్ణయించడానికి మీలులేని చైలిలో నడుస్తుంది. అది చాలా అనుచూసంగా వుంటుంది. ప్రతివారూ చదివితీరాలింటే!

ఈ కవితాసంస్థాన గ్రంథాన్ని, ఆంధ్ర సాహిత్యవిద్యాలయంవారు పాత్యగ్రంథంగా ఆమోదించటం చాలా అవసరం. లోగడ వ్యావహారిక భాషా పుస్తకాలు పాత్యగ్రంథాలుగా ఆమోదించబడ్డట్టు 'నారాయణ రావు' లోనైన గ్రంథాలు కనపడుతున్నాయి.

ఈ కవితాసంస్థాన గ్రంథపరిషత్తులన విద్యార్థులకు విమర్శనా శక్తి వస్తుందని నాకు తోచింది. పెద్ద పాఠశాలలో వాళ్లకి కేవలం

గ్రాంథికభాషా పుస్తకాలే రాకుండా యీ మూదిరి విమర్శకత్వాన్ని అలవరుస్తున్న పుస్తకాలు పెట్టడం చాలా మూదావహం. ముఖ్యంగా పెద్దతరగతులకి ఇటువంటి విమర్శనా శక్తి పట్టుపడటం రానిది.

ఈ వేదాంతకవి ఇతరులను విమర్శించటంలో చాలా నిర్లొగమాటంగా ప్రవర్తిస్తాడు. అరీతి చూస్తే “గురువునై, దేవునై” అన్నట్లు పైకైతే తోస్తుంది గాని మిక్కిలి గురుభక్తుడు.

ఇతని వంశం పండిత వంశం. ఇతనికి భాషలో ఎంత పాండిత్యం ఉన్నదీ లేనిదీ తెలుసుకోవాలంటే, ఇతని పద్యకవిత్వంలో దొర్లే దీర్ఘ సమాసాలూ, దుష్కర ప్రాసలూ, తెప్పతై.

ఇతఁడు కవిని, పండితుణ్ణి విడదీయాలంటాఁడు. కవికి కల్పనా శక్తి భావనాశక్తి వుంటే చాలును. పాండిత్యం లేక బోయినా సరే, అంటాఁడు. అంటే: ఇతఁడు చేస్తున్న అల్లరిలో అర్థం నీలవంటే ప్రజలు కవుల్ని, పండితుల్ని విడదీసి - పిలుస్తున్నట్లు. రసికలూ - విమర్శకులూ - అయినవాళ్లు కవుల్లోవున్న కవిత్వాన్నీ, పండితుల్లో వున్న సాహిత్యాన్నీ విడదీయమంటాఁడు. ఇది ఇప్పటి యువక కవులలో బహుమంది సమ్మతిస్తారు. ఈ అభిప్రాయంకూడా సమంజసమైనదే

“పలువు రాడుమాట పాటియై ధరఁ జెల్లు”

కనక యీ మాట భావిలోకం ఆదరిస్తుందనే అనుకోవాలి. అశురచనలోగూడా వీఁడు ధట్టుఁడు. అశురచనలోగూడా దీర్ఘసూసాలు దొర్లించటం ప్రత్యక్షంగా చూచి నే నాశ్చర్య పడ్డాను.

“ అప్పటివృత్త బ్రహ్మ పురందరుడు” గా వర్తించటంచూచి
కొంచెం చితిన్చి దిచ్చివాడుగా భావిస్తారు. కాని అలా భావించే వారే
పిచ్చివాళ్లని నే ననుకొంటాను. ఇతఁడు అడిదం సూరికవిమాదిరి
అన జీవితానికి తన కవిత్వం మీదే ఆధార పడతాఁడు.

గరిసెల రాశిగాని యొక గంపెదె

రుంగను మన్నెదేశముల్

తిరిగి నమస్త వస్తువులు దెచ్చి

భుజింతును సర్వ కాలమున్

సుమచిర సత్కవిత్వనిధి సూరక

పీండున కేలఁ గర్గె. కం

చుయును రేగ, మేక మెడచన్నుల

పోలిక రెండు గ్రామముల్.

(అడిదం సూరికవిది)

తత్ - తథాస్తామ్—

ఈ విద్యుద్బిజ్జీ కవితా రసాభిరూపాలు కొందరు పెద్దగా
గొర్రుంప చలంచి ప్రయత్నిస్తున్నావును. ఇతఁడేదో, పెద్ద
కోర్కెను మెట్టుకొని, అది గెలిచేరే వలకున్నా, ఆ
సన్మానాన్ని పొందేది లేదని అంటూవున్నట్లు కొంతమంది
పెద్దలవల్ల వినిపిచింది. అకోరిక స్వరూపం దానియంతట ఆదే
పైకిపచ్చినపుడు తెలుస్తుంది. గనక యిక్కడ వివరించేది లేదు.
అందఁడ ఏమిటో తెలియదు. ఇది స్వార్థం మట్టుకుకాదు.

“ నహి కస్తూరి కామోద శృవధేన, నివార్యతే.

ఈ వేదాంతకవికి చిన్ననాడు జాల్మమైత్రులైన వారున్నూ, లోకానికి విద్వద్భక్తులయినవారున్నూ. కళాప్రపంచానికి పరిచయమైనవారున్నూ కవులనూ - గాయకులనూ - భగవద్భక్తులనూ - సన్మానించడమందు చాలా కృతూహలమైన వారున్నూ అయిన శ్రీ నూరుద్దీనుసాహేబుగారికి ప్రేమపూర్వకంగా ఈ కవితాసంస్థాన కావ్యాన్ని కృతి యిచ్చివున్నాడు ఆ యీ కృతిభర్త యోగ్యతను, ఇతనివల్లనే కాక నేను మరికొందరివల్ల కూడా వినడమే కాకుండా, స్వయంగాకూడా చూచియున్నాను.

నేను ఏదో పనిమీదవచ్చి యీ బెజవాడలోనుండగా రెండు సార్లు నన్ను బలవంతంగా ఆహ్వానించి మహానభిలో, విలువగల శాలువలు - చక్కని వెండిపాత్రలు - ఇచ్చి సత్కరించటం అప్పటి వఱకులందరూ చూచే వున్నారు.

ఇదే గాక కొన్ని సంవత్సరాలకు పూర్వం జగత్ప్రసిద్ధులయిన శ్రీ నోరి సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిగారిని - గొప్పగా సన్మానించినట్లు విన్నాను ఇటీవల ఈ సంవత్సరమే గాయక సాహిత్యభాములైన శ్రీ పారుపల్లి రామకృష్ణయ్యపంతులుగారిని గొప్పగా సూర్యారాశితో సమ్మానించి నట్లు విన్నాను. కనక యాయన చాలా విధములచేత కబీరువంటి వాడని నాకు తోచింది.

అద్దంకి గంగాధరకవి చాలాకాలంక్రిందట“తపతీ సంవరణం” మహమ్మదీయ ప్రభువునకు అంకితం చేసినట్లు తెలుస్తుంది. ఇంకా పొన్నెలగంటి తెలగనార్యుడట్లే ‘యయాతి చరిత్రను’ మహమ్మదీయ ప్రభువునకు అంకితం చేసినట్లు తెలుస్తుంది.

మళ్లా ఇన్నాళ్ళు అంతప్రభువులు కాకపోయినా ఈసంవత్సరం గృహస్తు, డయిన నూరుద్దీను సాహేబుగారు ఈ తెలుగు పుస్తకాన్ని కృతిపొందిడం ముదావహంగా కనబడుతూ ఉంది.

ఇక ముందు కలగఁ బోయే హిందూ మహమ్మదీయమైత్రికి ఇది మార్గదర్శకంగా వుండడం చేత యీ తొలిపలుకు వ్రాశాను.

ఇంకోటి : ఈకృతిభర్తకు దేవీ నవరాత్రు లంచేకూడా చాలా ప్రీతి అనిన్నీ యాచించిన యాచకులను వృధాపంపడనిన్నీ విన్నాను. మతవైషమ్యం లేకుండా తనమతంలోనే తా నుండి తనమతస్థులనూ ఇతర మతస్థులనూ, ఇతర మతస్థుల కళలను, సన్మానించే ఈ కృతి భర్తను ఆశీర్వదించటంకన్న ఏం కావాలిని వుంటుంది? "ప్రియం నః : ప్రియం నః." ముచ్చిపనులు, అనగా భగవతీ స్వరూప మగు విద్యను పెంపొందించే పండితులనూ - కవులనూ - కళారాధకులనూ - నాట్యకళావికారదులనూ - ఇంకా ఇతర బీదలనూ ఆరాధించే పుణ్య పురుషులను అభినందించడం - ప్రోత్సహించడమేకనక అట్టి పుణ్యంలో భాగస్వాములయ్యే వారికి ఇదొక సూక్ష్మపాఠం.

"కర్తా కారయితా చైవ — — —

చత్వార స్సమ భాగినః."

అంచేత ఈ నూరుద్దీనును నేను మనః పూర్వకంగా అభినందించి నా శిష్యుడయిన వేదాంతకవిని - ఇతనిని దీనిస్తాను. దేవతలు తథాస్తు అని తోడ్పడుదురు గాక !

అ శీ స్సు

ఇతఁడు మహమ్మదీయుఁడు మదీయుల
 శిష్యుల నాదరంబుపైఁ
 గృతమతి “నూరుదీను” ధనమిచ్చి బహుకృతులం
 బొనర్చి, అ
 ర్చితు ననుఁ జేసె నేదొమిష పేలుపులుం రఱ
 తంపుఁ బాత్ర లం
 చితము లొసంగి: యీతనికిఁ జేతురుగాక
 కుఠంబు లన్నిటన్.

కం. “నూరుదీనుకుఁ,” గవితా
 వీరుఁడు “వేదాంతకవికి” విపులాయుక్తి
 గౌరవ సత్పుత్ర ప్రా
 గ్భారమ్మంబాతుఁ గాక భగవంతు కృపఁ,

మ. కవివేదాంత కులీనుఁ డీతని గుణగ్రామంబు గుర్తించి, క్రొ
 చ్చవులారక దన కట్టినట్టి కవితా సంస్థాన ముఁకావ్య మా
 రవి తారంబుగఁ బేరి నిల్చ ముదమారం విల్చి, తా నిచ్చెనీ
 కవి కీ కావ్యము గొన్న పుణ్యునకు నేఁ గల్పించెదఁ దీవనల్.

చ. సమలకుఁ దావలంబగుచుఁ జెల్వగు దుర్గప్రసాద మిక్కవీ
 శ్వరసఖ సుత్రమోత్రముని సత్కవిభక్తుఁ బ్రసాదరావు నా
 దరమునఁ బ్రోచుఁగాక, సతతంబును గంటికి తెప్ప పోల్కి, నీ
 యిరువుర సఖ్య మిక్కరణినే యలరారుత మెల్లకాలముఁ.

(ఈ S. దుర్గాప్రసాదరావు వేదాంతకవికి ప్రాణసఖుఁడు.)

స్వ ప్తి.

గవర్నరుపేట, బె న వా డ. డి 4-9-44.	}	చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రి, శ తా వ థా ని, క్షీరసాగరం విల్లింగు.
---	---	---

మొక్కుబడి

వెయ్యి వడగలు విప్పెడి దయ్యమునకు
క్రోతిమూకతో గొరిగెడి కొంటెదొరకు
మునుపు నేను బాకీపడ్డ మొక్కుబడిని
నేడు చెల్లించుచున్నాను చూడుడయ్య!

★ ★ ★

ఈ మొరిబిడ్డ యేకసిని యింత దుమారము

లేపి, పెద్ద వ

స్తాదుల పుట్టి కర్గి కవితావని నెట్లు

జయింపఁ గల్గెనో

మోదముతోఁ గనుంగొనేడి ముఖ్యుడు

తేలిన వాని నీడలో

నా దివనాల చేసి భవనాలకుఁ బంచెవ

ట గురూత్తమా॥

వేదాంతకవి.

కవితా సంస్థానానికి జే !

తెనుగు పంజా దెబ్బకు లెఖకు ఒక్క నోబెల్
పై బ్రహ్మ (Noble Prize) గింగిరాల్తిరిగి పడలేదని
కవితా సంస్థానానికి తెలుసు. బహుశ తెనుగు పం
జాకు, బెంగాలి, ఫ్రెంచి, జర్మన్, రషియన్, ఇంగ్లీషు
వగైరా పంజాలకు సలె తిగిసంతి పనరు లేనేమొ.
పవరు లేంది పంజా ఎక్లా అన్యతుంది ? అనలు
పంజాలే లేని తెనుగు మృగాల్ని వేటాట్టం వేదాంత
కవి హోదాకు నచ్చాను భంగమేమొ! వేదాంతానివి
పంజాలున్న వారి మీదకే దండెత్తివే బాగుం
టుందేమొ!

తె నా లి, }
1 - 11 - 43, }

సాహితీ చరణచారణచక్రవర్తి.

శ్రీ వుయ్యారు జమీందారుగారి ఆశీస్సు

శ్రీ శ్రీ శ్రీ వేదాంతకవిగారికి.

శివగు సంపద నేపితానంధాన కరిషత్రములు చేరి
నవి. ప్రతివారము తిప్పకుండా పంపవలెనని నా
కోరిక. శివనిష్ఠతయు లెంతయో అర్హుడముకలిగించు
చున్నది. మీ ఉద్యమము జయము పొందిగలనని
సన్నుతున్నాను.

నూకవిడు, }
15-10-43. }

ఇట్లు,
రంగయ్యప్పారావు.

ప రా ష రు

చిగురు మామిడి గున్న చిన్ని కమ్మని సాట

దిక్కుల కెగదన్ని దించె మిమ్ము

సెలదేటి యెయ్యారి యెలికించు నునుసిగ్గు

వినువీధి కెక్కి చూపించె మిమ్ము

చికిలి నవ్వుల పువ్వు చేటిగించు ఘుమఘుమ

ప్రియము లోబడి పల్కరించె మిమ్ము

కాపు నట్టిన కొమ్మ తీసిపుట్టు రసమ్ము

గిట్టుబాటుగ నిచ్చి పట్టేమిమ్ము

ఇంత సర్వ సౌఖ్యరసాల హేమ హర్మ్య

రత్న డోలికా నుకుమార ప్రభువులైన

తెనుఁగు దొరలార! నేడు మీ దిన్య సస్య

దర్శనము గాదె! భాగ్య నిదర్శనమ్ము ॥

కృతిపతి,
శ్రీ మారుద్దీన్ సాహెబ్ గారు.

౨

నూరుదీను సఖా ! మహాకవివరేణ్యుల్

గుండె లెవ్వని గం

భీరి ధ్యానము, జేసి బ్రద్దలము, చేపి

దివ్య గంగానదీ.

ధారాపాతములైనవో కనవె ! నీ

దర్బారులోఁ దిద్ది త

చ్చూరాగ్రేసర చక్రవర్తి దయ మోజుకొ

దీర్ప రప్పించుమీ॥

౩

అళంకారము చిన్ననాటి చెలికాండై

నీకు నీ చూపులో

హితుండై నిల్చిన కోటి నాగులకు; బ్రాహ్మీ

పూజ్య సామ్రాజ్య భూ

షితుండై నచ్చెలి! మీ నిరంకుశ కళా

జీమూల సంఘాత మా

రుత మేమాత్రమొ సోకి, సిద్ధులను వెరుల్

వైన గుప్పించెరా॥

౪

సాహసలక్ష్మీ నీ పసిడి శాలకు
 దాసిగ నుండబట్టి న
 న్నాహము తెన్నియో కదలె నాడును
 నేడును సర్వకార్య న
 మోహనమూర్తి నీ కడకు; మూపున
 బర్హు మతెంత యున్నదో
 యీ హరిశాస్త్రి వంక మనసిచ్చి
 కనుంగొన పిచ్చిపుట్టునే?॥

౫

నంచెడి వాడు లేడిల నవాలని
 మీసముఁ ద్రిప్పి లేచి క
 వ్వించిన వాని కత్తి మెఱిపించెడి
 వాని కుమార్తె, యింత గ
 ర్వించెడి నీ ప్రభుత్వ పృథివీస్థలి
 కెట్లరుదెంచెనో నిదా
 నించుము నూరుదీనుడార! నిక్కము
 నిల్కడ మీదఁ దేలెడిన్॥

౬

నూ కుల పౌరుషమ్ము విని మా కిడ
దాసులు గండలన్న, మై
గాకుని జూచి వంగునటె నవ్య
యుగోదయ దివ్య వజ్ర? నీ
నాకుల పుష్టితో, గులకకయ్య!
పకాపక; నూరుదీను! ము
ల్లోకము మెచ్చ నా సుమతలోదరి
ముచ్చట ముందు నిల్వమి॥

౭

ఎవడో గండిక మీసమున్న మగవాడీ
పెద్ద దర్బారులో
నితా ఖడ్గము దీసి వాని పయి టూకన్
వచ్చె నా బిడ్డ; ము
న్నతారాలను గాళికావడిలో
విన్యాసమ్ముగా జూపు వా
రిసలెక బూర్వుల నెత్తి మొత్తుకొను వారిక
గాంచి లెక్కించదే॥

ఈ రాజ్యము "మతెన్నడో" గెలిచి నేడే

మూడు లోకాలలో

వీరాగ్రేసరు లైనవారి కపితా

భేరి ధ్వనుల్ పోసగా

బౌరా! ఉత్ప్రియజాతి మాదనిన రాజ్యం

బిత్తురే? మెనురే?

నూరుదీను సఖా! స్వయంవరి సభా

న్యూనత్వముక దెన్నువా?||

పోనీ; అంధకబీర! నీ' మృదువచో

మోహోస్త్రముకే జేసి, గుఱా

న్యూనత్వరీటును దీసి, దేశమును హింము

ముస్లిముల్ సఖ్యముక

గానాలాపన జేయు తారకము

కన్నాకై ప్రసాదించుమీ

నీ నెచ్చంబున కిచ్చగించు నిట్ల నా

నీలాలు పారాణియై||

౧౦

నగరీరాజ మనోహరుం డొకఁడు

నానా లోక లావణ్య కా

చ్య గురుత్వమును, కళా ప్రభుత్వమును నా

వజ్రాంగిలోఁ జూచి; యీ

మృగమత్తేభ వరాహ ఘోషలు శ్రుతి

మించంగ బూడించి, జో

రుగ దింపించెను బుష్పవృష్టి నిక

నూరుదీను నీ దేవిడిన్॥

౧౧

జో డెవఁడో కనుంగొని యశోధనులై

చనుడంచు నెంతయో

వేడితి గాని; యీ బరువు పేయుట

యేమిటి నీ బలాలు నా

వాడికు దించి నట్లయిన పర్విక

నిల్చునె నాకు నీవు మ

న్నీడవు నూరుదీను! మఱి నే నిల

నల్గురి వేపువాడ నిన్॥

౧౨

దోబూచుల్ బుసగొట్టు పట్టణములో

దుర్గా ప్రసాదమ్ముచే

నా బిడ్డకా గని పెంచికొంటి కవితా

నారీ కిరీటమ్ముగా

నీ బానింక నవాబు చంక గలఁదో

యీనాడు కేలాలి; మీ

రో బగ్గీలు తయారు చేసిరట

నూరుద్దీను! మాంకేమిటా॥

౧౩

చిఱునవ్వు కిరణాలు విరజిమ్ము నా చిట్టి

నీ మేలిగుమ్మాల కేమి లిడునా

తియ్యని రాగాలు తీసినా చిన్నారి

నీ పైడి మేడ కే నిగ్గు లిడునా

బలికెడి ముద్దు మాటలు గట్టి నా పట్టి

నీ పూలతోటకే కాపు లిడునా

కొమ్మరైన గారాల కూచియై నాతల్లి

నీ చెట్టునీడ కే బూచు లిడునా

నీ ప్రస్ఫుల్ల రాజీవ మాణిక్య మాలి
 కా మయూఖ రేఖాంజలి నోము పంట
 పండుటకు గా కిశోరి సంత్రబాలు వడెను
 జయము నీకు! ఆంధ్రకవీర చక్రవర్తి॥

౧౪

ఇదిగో! మీసము ద్రిప్పి రోసమునకే
 యిందుండు గుండెలో బడా
 బదలై యీతని కత్తికింత పదునుకొ
 బట్టించి యీ రాజ్య సం
 పద నెట్లోడెనో నేడు చూపితిని నీ
 పట్టాభిషేకములో
 అది గుర్తింపుచు నూరుదీను దొర!
 అపైశ్వర్య మార్జింపుమీ!

౧౫

కలమా! నీవును, నేను, నాలలన ఏ

కావ్యేంద్రిరన్ ముద్దు మూ

లలు గట్టించి, మఱింత కాలమును నెట్టన్

గల్గినామో; మహా

ప్రళయం బిచ్చటఁ బ్రాద్దుఁ బుచ్చు టెటులో

ప్రాణాల కింకన్, నవా

బుల కెందున్నను లోటు లేదని జవాబున్

చెప్పి యెప్పించుమీ॥

౧౬

నా వరహాల మూటవయి నా నగిషీ

రతనాల పేటనై

యీ నడగాడ్పులోఁ బడి మఱెంతటి

దేవిడి కేగుచుంటివో

నీవు నవాబు రాణివి, గణింపవు

మమ్మిడ తల్లిరో! చిరం

జీవులుగా సుఖింపుడు; కుచేలుండు

వచ్చిన పల్కరింపుడీ॥

మ గ వాఁ డు.

దేవీ వరప్రసాద మహిమవల్ల మహాకావ్యాలు, మహానాటకాలు, మహాప్రపంచానుభవాలు రచించి తన దిగువనున్న వారందరి జీవనోపాధికిఁ దగ్గ నివ్యతీవ కవితా నసుంధర సృష్టించాడు.

ఈ మహాకవిని మొట్టమొదట తెలుసుకోలేక తృణీకరించి తిరస్కరించి చిట్టచివరకి ఓద్యాలబత్తులంతా దానానదాస్తులై పూరేగించారు. ఇతడు సౌందర్యస్థాన కుడు. నిరంకుశ కవితాప్రపంచ మార్తాండుడు.

ఇతని విచక్షణాశక్తి అతిసున్నితమై ప్రతివిషయ రహస్యాన్ని సూక్ష్మంగా గ్రహించి చూపెట్టగలను. అన్యులవద్ది ఇటువంటి అనుపమాన ప్రతిభా ప్రభావము శతాంశముకూడా కనిపించదు!

ఎల్లవేళలా తన నయన వీధులలో మనోహర వసుంధరా లతాతన్వి కులికి కులికి పనూత్న ననరత్న వినిర్మల ప్రేమ సౌధ శిఖరాగ్రమునకు ఎగబ్రాకి గర్విం చుచుండును.

కవితా సంస్థానము

ఇంతసుకుమార నిరంకుశ కవితాసౌందర్య చక్ర వర్తి వినున్న విభూషితాంగియైన మనోహర మహిమ హితాలలామ నోముపంటల్ని మహాకావ్య నాటకారామ శృంగార సీమలలో పెండించి రసికజన సార్వభౌములైన వసంతలనుసంతోషస్వాంతులనుజేసి దిగంతక్షీర్ణ జ్యోతిల్ని వెలిగించి స్వయంప్రకాశమాన సహస్రాంశులైన సమస్త కళాప్రపంచ సహస్రాంశుడై త్రిలోకైక నవ్య నవ్యకవితా సౌందర్యలక్ష్మిని ఏలి జగజ్జనని కడుపు చల్లగా పండించాడు.

ఇటువంటి అప్రతిహత కావ్యకళా ప్రతిభావంశుడై అసర్గళ జీవకవితా ప్రవాహాలను పొంగులు పొంగించి అమృతభానతరంగాల్ని మిన్ను ముట్టించి శ్రీభువనైక పూజ్యులైన దేవతలను పరవశత్వమున పెండించి శృంగార నందనననాన్ని పుష్పకలభరిత శోభాయమానంగా విలసిల్లజేసి విఖ్యాతి వ్యాఖ్యాతి కళాప్రపంచ పానశాసనుడై నిరంకుశ కవితాపర మేశ్వరుడై ప్రకాశించాడు.

ఈ మగవానిని మరిపించగల అపూర్వ సన్నివేశ కవితాసుధారణ మహాసముద్ర తరంగాల్ని తలనానాకావ్య కళానావికుల్ని తల్లడిల్ల జేస్తా.

సో పా నం 1

బుద్ధిని ప్రధానగురుస్థాన మందుంచి ధర్మభిక్షుని,
భాషాభిక్షుని పెడుతున్న మహావిద్వాంసులనుండఁజేసి
విశ్వసించి వాళ్ళకి నానాసంఘాల రైలువెట్టెల్ని తగి
లించి గడిపించే వాడు కవి.

వారివారి గమ్యస్థానాలు గుర్తించి దింపించటం
కవితేతిలో పని. నడుంకట్టి, చెట్టాపట్టాలుపట్టి, సహనం
పట్టి మహాభారం మోయటం పండితుల పని.

సమస్తకార్య ఘటనాపటిమ పట్టించుకునే ప్రజలు
ప్రయాణీకులు. టిక్కెట్లీ చేస్తాడే భగవంతుడు.

ప్రపంచంలోకిల్లా పెద్దమెజార్టీ సంపాదించిన
భగవన్మతాన్ని నమ్మినట్లయితే ఈ బల్లేవి గాఢితప్పవు.
(Universal Idea యూనివర్సల్ ఐడియాని పట్టుకుంటై.

సప్తస్వవాసు వామనుడు.

ముందుముందు సమాఖాసాల్ని ఇవ్వడానికి
పద్యాలబద్ధులైన సమస్త సాహిత్య బలిచక్రవర్తులంతా
సర్వ సన్నాహాలతో సిద్ధంకండి.

వీణోపాచి లోలోన వద్దని బలవంతపెనుకున్న
మీలోగల శుక్రాచార్యులవారి మాట పెడచెప్పిని
పెట్టండి. మీ ప్రతిజ్ఞాపరిపాలన కొనసాగించుకొంటానికి
మీ చిరుదులు నిలపెట్టుకొంటానికి దానమిచ్చండి.
ధన్యులు గండి.

సో పా న ౦ ౨

విచక్షణాదృష్టిగల విద్వాంసుడు రసికజన మనో
భిరాముడైనప్పుడే కవితావస్తువేదో గుర్తుపడతాడు.
అంతేకాని అవలీలగా అందరికీ అందుబాటులో కొచ్చేది
కాదు కవితానిస్తువు. అందరి కందుబాట్లో పుండేవాళ్లు
పద్యాలబిడ్డలు.

సాధకబాధకాలతో సాహిత్యాన్ని గుర్తించినట్లు
కవితావస్తువును గుర్తించలేరు. పుస్తకాల్లో చెప్పిన
దినుసులన్ని సంపాదించి నమస్తమైన ఔషధాలుతయారు
చేసినంతమాత్రాన నైద్యంగాదు. సేద్య మకాతుంది.
రోగాన్ని కనిపెడితేనే వైద్యుడైనట్లు కవితావస్తువును

గుర్తించినప్పుడే కవికుల చక్రవర్తి అవుతాడు. అయితే కవితాచస్తువును గుర్తించలేని పుణ్యాత్ముడు ఎంతసరకు చూపిస్తే ఏం ప్రయోజనం?

ఇప్పటిదాకా భాషాభిమానులు భాషాపోషకులు కనిపిస్తున్నారనిగాని, కవితాభిమానులు కవితాపోషకులు కనిపించటం లేదు. ఎందుచేతనంటే, యేది కవితా చస్తువో వింటూంటే నిజమైన నిఖార్సైన రసికజన సార్వభౌము డింతనరికూ దిగ లేదు.

ఈ కనిపిస్తున్న మహావిద్వాంసులకు, విమర్శకులకు తమతమ చేతుల్లో నచ్చిపడుతున్న పుస్తకాల్లోది కవితాచస్తువు కాదని కానరాని అసంతృప్తి లోలోన వేధిస్తూ వుంటున్నది గాని, పైకి మట్టుకు విప్పి చెప్పకుండా తమ తండ్రి, తాత, ముత్తాతల గౌరవం కాపాడుకొంటున్నారు.

అదివరకు దాకా మహాకవియనీ, కవిసార్వభౌముడనీ, యేజంట సహాయంతో, పుత్రికాసంపాదకుల పెద్ద అండతో, చాటించుకునిపూరేగుతున్న తన పెద్దవాళ్ళందరినీ తిరస్కరించి, కాదని, తిరగబడితే పూర్వంనుంచి

భద్రంగానడుస్తున్న నంశస్రతిప్త పటాపంచలై యేటేహా
నచ్చితడుతున్న వారితాలుళు వార్షికాలు, బహుమా
నాలు, మర్యాదలు, సౌకర్యాలు బంజాయ్యని యెనఱూ
కాదని గుట్టు బయట పెట్టడంలేదు.

ఆదినుంచి నస్తున్న నిబంధనలకి నియమాలకి పెద్ద
ఊకమిచ్చి, గ్రాంథిక భాషానభూటీ సంసారాన్ని దివాలా
కాకుండా చూస్తున్న సాహిత్య పరిషత్తుభాషతులలో
ననయుగ నాగరికులు వివాదం పెట్టుకొని నవ్యసాహిత్య
పరిషత్తు ఒకటి లేవదీశారు. దాంతో గ్రామ్యభాషని
వ్యవహారభాషని ఆదరించి ప్రాచీన సరస్వతీ కృపాక
టాక్షం తెచ్చిపెట్టి, రకరకాల రంగుల్ని అద్దకాల్ని
అద్దించిన క్రొత్తక్రొత్త చీరెల్ని కట్టపెడుతున్నారేగాని
ఇందులో యెనఱూ కవితావస్తువుకోసం దీక్షపట్టలేదు.

సో పా నం 3

(విశ్వనాథ)

నర్తించడానికి ఎన్నో విశేషణాల్ని తగిలించి హాడలు
కొడుతున్న ధోరణిని చూడండి. ఇటువంటి ధోరణి
కవిత్వం అని లోకానికి పెద్దసమ్మతం పట్టుకొన్నది.

మదన మహిపతి ప్రసవమార్గణ భిన్న శరీర, దీనతా
స్పద పరిపాండురానన, విసర్పిత నీలపటాభిరామ, స
మ్మద మధులిట్టదాహృత తమాల నికుంజలతాంత శయ్యపై
మదగజయాన పండుకొనె మాధవ రాధిక వేసమానయై.

(శృంగారపీఠిక)

అంటే మధుమాసలక్ష్మి వచ్చి లేపగా మన్మథ
భూపాలునియొక్క పూలబొణాలచేత మాధవరాధిక
బ్రద్దలైన శరీరము గలది, దీనత్వంవల్ల తెల్లమొహం
బడ్డది, నల్లనిచీరే ధరించి మనోహరమైనది, సంతో
షముతో రేగి తేనెటీగలు ముసరిన తమాలపు పొద
రిండ్ల పూలపాన్పుమీద మదగజయానయై అభిమానము
గలదియై వణుకుతూ పడుకొన్నది.

ఇన్నెందుకు? ప్రేమసుధారస మత్తచిత్తలైన
మధుపములమధ్య తన దొరని వెదకి, వెదకి సొమ్మసి
ల్లిందని దించకూడదు? అసలు విరిహవేదనతో పడి
వున్నదానికి ఇన్ని విశేషణాలు తగిలించి, చూస్తున్న
లోకానికి తెచ్చిపెట్టింది చాదస్తమా? శవితా
ప్రశస్తమా?

అనలైన సిన్తలైన కవిత్వం ఇదేనని, ఏన్ని కొగిలించి సుఖం అనుభవిస్తున్న రసికులవర్తనగా ఉండు బయటపడి కొంచెం పుణ్యం కట్టుకోండి.

వర్ణనకి తూకం వుండాలి. తూకంపున్న వర్ణన సమయాసమయాలు చూపాలి. సమయానికి సందర్భానికి బాంధవ్యం చూపించి, తూకం గల వర్ణనతో నడిపిస్తున్న కథావ్యక్తుల్ని, నానాకళాకాండలు గల రంగాలలో కాపాడాలి. ఈ బలం కేసులం కవితా లేఖనికే వుందిగాని సాహితీ లేఖనికే లేదు.

ఇంత వర్ణన నర్తించి యీ పద్యంతో భాషాభిక్ష పెడుతున్నారగాని కవితాభిక్ష మాటెత్తగూడదు.

అయితే యీ వర్ణనలోకూడా అధికారం గల పదవి కనిపించడం లేదు. “మదనమహీపతి ప్రసవమార్గణ భిన్నశరీర” అంటే ఎంత చప్పుడైందో చెవులు చెబుతై గాని, పస యేమిటో ఏవీ చెప్పలేవు. ఇందులో మదన మహీపతి ఇదివరకే పుష్పబాణు డనిపించుకొన్న వాడై నప్పుడు, మళ్ళీ మదనమహీపతి ప్రసవమార్గణు

డనటం ఎందుకు? ఇంకా మరెవరన్నా పూలబాణాల వారున్నారా? చెప్పండి? పైగా దీనత్వంతో తెల్ల మొగం పడిందన్నారు. దీనశబ్దాన్ని బహిర్గతం కానీయకుండా తెల్లమొహం పడి వడలి పోయిందంటే, దీన లక్షణాన్ని చాటించడం లేదా?

ఇన్ని వికారాల్తో పున్నది నల్లని చీరె ధరించి లోకానికి అభిరామగా ఎక్కి కనిపించింది? సుకుమార కుసుమ శయ్యమీద పవళించిన యీ లతాతన్వీ, నృదువైన పూలబాణాలు తగిలి వేగి వేగి లోకానికి ఎక్కి కనిపిస్తుందో సూహించాలి. అతుకు పడని యీ అలంకారాన్ని పెన్ పెద్ద పదాలతో విగించి పడేశారు గాని, ఎంత సత్తై పూడిపోకుండా కాపాడుకో లేక పోతున్నారు?

అన్ని రసాలలోకల్లా శృంగారం సుకుమారరసం. కాని కలంలోంచి దింపాలంటే చాలాకష్టతరం. ప్రతివాణ్ణీ నిలబెట్టి తనిఖీచేస్తే శృంగారాన్ని ఎంత మోటతరహాగా దించిందీ కనిపిస్తుంది. దాంతో వాళ్ళ సత్తాకూడా

తెలుస్తుంది. ఎంతో సౌందర్యసాసకుడై తేగాని, శృంగా
రాన్ని కురిపించలేడు.

క్రాన్నన వింటి చెబ్బలకు కోమలి
మేను మవెంత బ్రద్దలై
ఝున్నదొ గాని, దేని కిక నోపక,
ధారక మేమి పోక సం
పన్న కళాప్రపంచ పరిపాలన
కాసనరాగమైన గై
కొన్నది లేక లోన పడుకొన్నది
త్రాచుగ గుండె పీచుగాక.

(మనోహరంలోది)

దీని తూకంకూడా చూడండి?

అయితే కటువుగా వెగటుగా వుందని మొహాలు
చిట్లించుకుంటే తేలదు. అసలు చూపు పడాలి. పస
దేనిలో వుండో తేలాలి. అంతేగాని, బోయాలు
మోస్తున్న పల్లకీలో కూర్చున్న వారిది కాదని, తృణ
కరిస్తే తగాదా ఘనీభవిస్తుంది.

ఏది కవితావస్తువో తేలేవరకూ వసలి పెట్టను.
ఎవడు కవిసామ్రాట్టో నిద్ధారణయ్యే దాకా కట్టిపెట్టను.

కవితా సంస్థానము

ఇంకోటి, సామ్రాట్టుల్లో నాకుపనిగాని మిగతా సామంతుల్లో నాకు నిమిత్తం లేదు.

పెద్దలైనవారికి నిజమైన దాసుణ్ణి నేనే.

నిజంకోసం లేచిన నిరంకుశుణ్ణి నేనే.

సో పా స ౦ 4

(వి॥ ప॥)

కవితా చక్రానికి కాలచక్రానికి తేడా లేదు. రెండింటి ధర్మానికి చుట్టరికాలు చాలా వున్నై. ఆరు ఋతువులు. ఆరు ఆకులై తిరుగుతున్నై. ఈ కాలచక్ర గమనంనల్ల కనిపిస్తున్న జగత్కల్పతరువు ఎన్నివిధాలుగా మారుతున్నదో, అదేమాదిరి కవితాచక్ర గమనం నల్లగూడా యీసాహిత్య కల్పనృక్షం యెన్నో శాఖోపశాఖలు నేసి, గానారకాల చీపుళ్ళతో, ముదురుటాకులతో, మొగ్గలతో, పూలతో, పంజెలతో, కాయలతో మారి కనిపిస్తున్నది.

అంటే కాలచక్రానికి సమస్త ప్రకృతి కట్టుబడి వున్నట్లు కవితాచక్రానిగ్గాడా ఈ విశాలవిశ్వసాహిత్య కల్పతరువు కట్టుబడి, మృదు సల్లవ పత్ర పుష్ప ఫల

భరిత శోభాయమానంగా వుంటుంది. చివరికి నాహిత్వం కన్న కవిత్వమే గొప్పదన్న మాట కేళింది. బుప్పకోండి - ఇష్టంలేకపోతే తిప్పకోండి.

గడియారంలోనూ చక్రం వంటిది కవిత్వం. అది తిరుగుతుంటేనే సాహిత్యపు ముల్లులు నిమిషాల్ని గంటల్ని చెప్పి గంటలు కొట్టిస్తుంటే. గడియారంలో చక్రం కనిపిస్తుండక పోవడటంవల్ల అంతా మౌనంగా వుందని ఇప్పటిదాకా ముల్లులు పెత్తనం చలాయిస్తున్నై. కనిపెట్టండి.

నిర్దయుడైన గోపరమణీపియుణ్ణి గుండె నెరిల్లి
స్మరిస్తున్న రాధికయొక్క మదనవేగనలో లేచినటు
వంటి మహావిదాహావహ్నిక కన్నీరు బురట్ట ముఖం
వడలించంటున్న యీ ధోరణి చూడాలి.

నిర్దయుడైన గోపరమణీ ప్రియునే
స్మరించు బూర్తిగా
నిర్దళతలయై హృదయ వీరజ
మిప్పటికిన్ శుభా విపా

సార్దితమైన యట్లు తరసా పరి
 విన్న కపోల బాష్పవాః
 కర్తమ లిప్తమై యతిన క్రమ ము
 భాంబుల మెల్ల వాడెఁబో॥

(శృంగారవీరవోది)

అయితే హృదయం పద్మం, ముఖం పద్మం
 అయిన, యీ సంస్కృత వాఙ్మయపు తాలూకా
 బిళ్ళబంట్రోతుల చేతుల్లో ఏం ముద్ర వున్నదోగాని,
 యింకా కాళ్ళూచేతుల్నే గాక మిగిలినవన్నీ పద్మం
 గానే ముద్రదీస్తారు. ఒకచోట పద్మాన్ని చెప్పినప్పుడు
 ఇంకోచోట ఇంకోదాన్ని తీసుకోవాలి. ఇంకోసంగతి
 పద్మానికి ముఖానికి వికాసంలో పోలికవున్నప్పుడు, బుర
 దకి పద్మానికి చుట్టరిక మెట్లా లేకపోయి వడలి
 పోయిందో చెప్పాలి. ఉష్ణాంశునివల్ల పద్మాలు వికసిస్తే.

పంతులుగారు బురదలో కాలుపెట్టకపోతే జారి
 పడేవాగుకారు. అర్థంలేని జటిలపదభూయిష్టమైన సమా
 సాలతో అలంకారాల్ని వేసుతున్న పనితనమంతా
 సాహిత్యానికుందిగాని కవిత్యానికి లేదు. వర్ణనతో

కవితా సంస్థానము

యేదోవొక రూపం కనిపిస్తుంది. అంతమాత్రాన అది కవిత్వం కాదు. ఇహ దీన్నికూడా నిలవేయండి. పసే మిటో తేలుంది.

నేరక దేని కాటుతిని నిర్దముఁదై
 చనెనో యటంచు మి
 న్నేటయు. ఈ మహాజ్వర మహేశ్వర
 దారుణ దాహతాప
 విస్తారముచే ప్రవాహము ప్రళాంతముగాఁ
 బ్రవహించి పంకమై
 యేరికిఁ బర్కకున్నది మతెప్పడు
 లేచునో పంకజమ్ముగా

(మనోహరంబోది)

నిర్లక్ష్యంతో నిజాన్ని ఎవడు చెప్పడో వానిలో
 వున్న యేదో పాడుగుణం వెంటనే బయటపడుతుంది.
 పట్టి చూస్తే యిది కొందరివద్ద బోధపడుతుంది.

అంతెగాకుండా అన్నికూతలు కూయటం వట్టు
 బడ్డ హాస్యగాడిమల్లే పూర్వగ్రంథాల పాంప్రదాయా
 లన్నీ తెమ. వ్రాతలతో పోల్చుకుని చూపిస్తుంటే వహ్నిస్తు

న్నది. అంతటితో ఆగక, ఇది నా గొప్ప రచన, ఇది నా గొప్ప గర్జనంటే నవ్వలేక కడుపు చక్కలౌతుంది.

ఇట్లా అన్నారని మహాబుషి సామాటాలున వ్యాస-వాల్మీకిలతో మొత్తుకొని దండూరాకొస్తే మఱి మించింది. పనిలోపని. వాళ్ళ పసా బయట పడుతుంది.

పరాధీనుడై అన్వతంత్రుడై పోకరితో పోల్చు కొన్న వాడు మహాకవి కాడు. ఇహ తర్జుమా చేసే వాళ్ళంతా మహాకవులెట్లా అవుతారు? నన్నయ్యభట్టు నడకనీ, తన నడకనీ అడుగుబద్దపెట్టి కొల్చి చూపిస్తే మెచ్చ తగ్గ విషయంకాదు. ఎవడూ త్రొక్కని త్రోవ త్రొక్కి ఎవడూ చెప్పనిమాట చెబితే మెచ్చుకోవాలి.

సో పా న ౦ 5

(దేవులపల్లి)

ఎంతో కాలంనుంచి లంగోటాలు బిగించి కసరత్తులు చేసిచేసి బిస్కత్తులమీద విటచుకునిపడ్డ యీ పెద్ద వస్తాదులంతా ఏకుస్తీలో తెనుగు పంజాదెబ్బ చూపించి నోబుల్ ప్రైజ్ (Noble Prize) కొట్టుకో

చ్చారో చెప్పండి? ఇన్నాళ్ళూ ఈ దిక్కున బొత్తిగా ప్రోత్సాహ కర్తలు లేరన్న వంక దొరికి, నక్క నక్కయెవరికివారు మొహాలు దాటిస్తున్నారు.

ఇప్పుడింకా తప్పించుకొంటానికి సందు లేదు. అన్ని వసతు లిచ్చి గోదాలోకి దించే ఘడియ లొచ్చినై. ఈ దసరాపండగల్లో వెనకటి వెంకన్న పులివేమాలు పనికిరావు. పుటకతో పులియైనవాడు మాకాలి గాసి, దేశదేశాల రంగు లద్దుకొని... కూడా తప్పెట్లు కొట్టి చుకుంటున్న వేషధారులు దిగి చిందులు దొక్కితే ప్రయోజనం లేదు.

ఇటువంటి ముతానాయకుల జబర్దస్తీ చూడండి. వీళ్లు విదేశవ్యాపారాల్లో చాలా లాభాలు తీసి మేడలు కట్టున్నారు. చిగుళ్ళు, కోయిళ్ళు, చీకట్లు, జీమూతాలు, ఝరులు, గిరులు వీళ్ళకి సులభంగా సాక్ష్యం చెబుతుంటై. కవితావిరహం గాని, వనితావిరహం గాని, చూపులోపెట్టుకొని చెప్పేదానిని సమన్వయించుకొని కనిపెట్టండి.

వ్యంగ్యచిత్రాలు చిత్రించి నిఖారైసిన కవిత్వ
మిదిగో విసమని బలనంతపు సంగీతంతో మురిసిపోతున్న
గుచ్చులు వినండి.

తిమిరలత తారకా కుసుమములఁ దాల్చి
కర్కశ శిలయు నఁజీవకల దేజు
మ్రోడు మోక చివురులెత్తి మురుపుచూప
జగము నిండ స్నేహ్యాన ఘురులనింతు.

(కృష్ణక్షంఠోది)

ఈ జాపితా వర్ణనకోసం దిగింది. ఇదే కవిత్వం
అని లోకానికి వెళ్లి భ్రమ జనితాదోషం బిగిసింది.
అసలు వస్తువు తట్టనివాని చేతికి దట్టంగా వర్ణన పట్టు
కుంటుంది. ' ఈ ఎల్లనతో ఏనుకొండలవాడి ' కొండ
'మెట్లు కట్టుకొచ్చి అసలు వెంకటేశ్వరుణ్ణి చూపించక
కోతుల కోతికొమ్మంచి ఆడుతున్నారు.

ఈ కోతికొమ్మంచి ఆటలు పాటలు కవిత్వ
మైతే కనకాభిషేకాలు చేసే వాళ్ళంతా భూఖండాన్ని
ఖాళీచేసుకుపోవల్సిందే. ఇదికాదంటే కన్నుమంటారు.

అవునంటే యస్సంటారు. అయితే యెంత కనరికొట్టిస్తా
నా కవితావస్తువేదో ప్రసాదించకుండా వుండను.

ఈ తిమిర తమాలనికుంజ హేమలతలు
మతులు నెడి చందమామను మాయపెచ్చి
తొంగి తొంగి చూచుట దేని దోహదబొ
క్రావ్యమైన స్వేచ్ఛాగాన యురుల కెఱుక
(మనోహరంలోది)

దీనిచెవులు మీరే సిండి అడగండి.

ఇంకా ఆకాశం బ్రహ్మలయ్యే అంత సంగీతం తీస్తే
యీ కుటిల కఠిన దాస్య శృంఖలాలు తెగి పోవల్సిందే
నంటున్న విషయంలోంచి వలకపోస్తున్న గోలకూడా
వినండి.

క్రౌర్య కౌటిల్య కల్పిత కఠిన దాస్య
శృంఖలములు తమంతన చెదరిపోవ
గగన తలము మార్మోగగగ గుఠమెత్తి
జగము నిండ స్వేచ్ఛాగాన యురులనింతు
(కృష్ణపక్షంలోది)

ఇదేం కవిత్వమయ్యా అన్నమాట పరచెవికి
పడకపోబట్టే ఇన్నాళ్ళూ ఇదే చలామణి చేసుకో

మన్నారు. అయితే శృంఖలాల్ని, తెగలంటే బాగుంటుంది గాని చెదరాలంటే యేం బాగుంటుంది? చెదరటానికి సమీపా?

ఇహ దీని మజాకాగూడా చూడండి, చంకలు కొట్టుకుంటాని గ్లాడు చూడమంటున్నది. చంకలు కనిపెట్టి కృతార్థుణ్ణి చేస్తారని.

నీలి మేనాల దొరసాని మేలిముసుగు
ఇచట గాలి దుమారమ్ము తెన్ని లేపి
గొప్ప కట్టడమల నెట్లు గూల్చిబిడెనో
త్రావ్యమైన స్వేచ్ఛాగాన యిచట కెఱుక.

(మనోహరంలోది)

ఇట్లా తేల్చాలిగాని, తేరగా ముద్దుమాటలుగట్టు ముత్యాలవంటి మాటల్ని ముండు పెట్టుకొని జలతరంగిణి వాయిద్యం వాయిస్తుంటే యెట్లా తేల్చుకోవటం! తలకపోతే మాది సాహిత్యవాయిద్య మని చెప్పకోండి. అంతేకాని అసమగతా శూరత్వంలో భిక్ష్కారాలుసేయటానికి నిర్లక్ష్యంగా త్రోసివేయటానికి సాహసించకండి ఇదీమిథ్యంగా యుద్ధాంగంకేల్చే బలిమి విశ్వనాథుడు

లోకాని కిస్తే మత్ ప్రథమగురునైన తద్విశ్వనాథుడే చిన్ననాడు నా కీబలం ఉగ్గుపాలతో పోశాడు.

అనల్లాని అంతుపట్టక యేదో దిగిన సరుస పట్టు కొని యిది యీ జాతిదనీ, అది ఆజాతిదనీ యిట్లా కాని వాటి కెన్నెన్నో పేర్లు తొడిగి పిటలుమీదకు తీసు కొచ్చి పెళ్లిళ్లు చేయటం చాలామోసం - దోషం. అంతు పట్టేవరకు అన్వేషణ తగినపనిగాని అన్యాయం తగిన పని కాదు.

సో పా నం 7

(కాటూరి - పింగళ)

సాధకబాధకాలతో సాహిత్య సామ్రాజ్యం విచక్షణా దృష్టిగల మహా విద్వాంసులే ధర్మభక్ష పెట్టటానికి, భాషాభిక్ష పెట్టటానికి అర్హులు.

అటువంటి ధర్మకోవిదు లీనాడు బిక్కాపేసేవై దిక్కుమొక్కు లేక యెందుకున్నారో కనిపెట్టేవాళ్ళి కటవై కనిపించనప్పుడు నిలబెట్టే మహానీయులకోసం యెట్లా చూడటం?

ఆర్భాటాలతో పటాటోపాలతో ఏహో డిగ్రీలు తగిలించుకొని కొనాకులుమెస్తున్న నోరుగల వాళ్ళంతా పరీక్షాధికారులై, మహాసభాధ్యక్షులై తయ్యకుతా ధనితా యని వెడలి నప్పుడు ఇంకా, వెనకటి నిస్సహాయులైన వేదశాస్త్ర విద్వాంసులమొహం లెవరు చూస్తారు? సగ్మానాల్కి యెవరి గడప త్రొక్కనిస్తారు?

అటువంటప్పుడు యింకా డిగ్రీలు ధరించుకొన్న వాళ్ళేవంటే చెలామణి కాకుండా వుంటుంది? అంచేత ఇటువంటి మహాశయలే వాగను శాసనమై కూర్చున్నారు. వీళ్ళు వల్లించి జల్లించేదంతా నాహిత్యమైనప్పటికి, ఇదే కవిత్యమని నానారకాల పేర్లు పెట్టి గదమాయించి పెత్తనం చలాయిస్తున్నారు. ఆయ్యవార్లంగారి చేత భుజంగముద్ర వేయించుకొంటేగాని మోక్షానికి దారి, దొరకనట్లు వీళ్ళచేత పీఠకలుగాని కాటుకలుగాని పెట్టించుకుంటేనే తప్ప, మిగతా ఇకిలించుకొంటూ బయల్దేరిన పండిత ప్రకాండానికి దారికనిపించదు. ఇహ వీళ్ళ గురుదేవుల కలంలో పనగూడా చూడండి. బుద్ధుడు రాజ్యాన్ని వదిలిపెట్టి ప్రాణాలు బిగపట్టి

సంపాదించిన అహింసా తపోధనాన్ని సమస్త లోకానికి ప్రసాదించటానిగ్గాను ప్రబోధిస్తున్న ధోరణివంక చూడండి.

పరిఁబరే: పాపసంఘాత తిమిర ప

లాయన మంత్ర మస్తేయ పథము

పాలింపరే: యవపర్గ దుర్గ కవాట

పాటనమ్మిది సత్య వాఙ్మయము

కైకానరే: లోక కళ్యాణ కృష్ణార్క

సాంఖ్యతం బహింసా వ్రతమ్ము

అంగీకరింపరే: యలరు వింటికి దురా

సదమైన యీ బ్రహ్మచర్య దీక్ష

తాల్పరే: శాంతి దాంతి నిధానములకు

మహిత సిద్ధాజనమ్ము సమత్వ బుద్ధి

ఆమయజరాప మృత్యువు లంటనీని

శీల కవచమ్ము దీని గైపేసి కొనరె.

(సౌందరనందంలోది)

ఇందులో కవిత్వ మెక్కడ దాక్కుందో కంచు కాగడా పెట్టి చూచినా కనిపించటంలేదు. అసలు పాప శబ్దం దిగనీయకుండా చీకట్ను దింపి దీనినే పాప

మనుకొనేటట్లు కలం నడనక పోవడంవల్ల కలంలో నిస్సత్తవ చాలా కనిపిస్తుంది.

ఇంతకూ పంతులుగార్కి కావల్సిం దేమిటంటే పాపసంఘాత తీమిరం పలాయనమంత్రం జపిస్తూ తర్లటం కావాలి. అది అస్త్రేయః షగలో దొరుకుతుంది కనక తిరిగి తెచ్చుకో మంటున్నారు. ఇటువంటి గాడిమిదే ముగతా పాదాలుగూడా పడ్డై.

అయితే యిట్లా దిగిన ధోరణి కవిత్వ మెట్లా అవుతుంది? విషయాన్ని యిన్ని మడతలు చుట్టి చుట్టి నిస్తారం కట్టినంతమాత్రాన కవిత్వంగాదు. సాహిత్య మూతుంది. సాహసముదామయైన చీకట్ని మెత్తమెత్తగా చీలక గొట్టి అడవిబట్టించేడి పెన్ తేజస్సును చూడమంటే పంతులుగారి తీసివేత లెఖి కొంత రై ఖాతుంది.

ఇట్లా చెప్పటం ఎక్కిరించటం గాదు. ఢిక్కరించటం గాదు. ముఖ్యమైన కవితాసంస్కారేదో దాన్ని తిన్నగా లోకానికి రుజువుపఱచటానికే చెప్పటం. ఇంకో మాట. ప్రజాబాహుళ్యానికి వ్యంగ్యంతోనూ, ధ్వని

కవితా సంస్థానము

తోనూ, పరిచయం వుండక్కర్లేదు. ఎవరికీ వారికీ అంతర్వాణి బోధిస్తూ వుంటుంది. ప్రజాబాహుళ్యానికి అవసరమైనదీ ముఖ్యమైనదీ సాహిత్యమేగాని కవిత్వం గాదు. ధర్మ ప్రచారానికి సాహిత్యమే ముఖ్యంగా వుపకరించేది.

నానారకాల కూరగాయల్ని పొట్టిగి పోస్తున్న సాహిత్యమూర్తులు కవిత్వాన్ని గొచ్చి తిరగమూతగా వేసుకోవ్వాలి. అంతా తిరగమూతతో ఘుమాయిస్తున్న కూరకోసం వాచిపోతారు గాని, విడిగా తిరగమూత బొక్కటానికి లేచిపోరు. సాహిత్యానికి కవిత్వానికి పున్న అవినాభావ సంబంధ మిదే. ఈ తిరగమూత పెట్టడం పట్టుపడక వట్టికూరనారల్ని లెటిగిలెటిగి బోకరిస్తున్నారు. ఇంతకూ చెప్పేదేమి అంటే తిరగమూత పడ్డ శాక పాకాలే కవిత్వా లనమంటాను. తిరగమూత పడ్డ నా కూరగూడా చూడండి.

కాంచరే! యింత చీకటి కోణములనుంచి

గండాలు తప్పెడి కాలి దారి

ఏలరే! కూడునిక్కెటు పుట్టి కున్నట్టి

యుచ్చు బిగినెడి నిక్కచ్చి మాట
ఆడ్డగించరె ! ప్రాణమొడ్డి జంతువులపైఁ

గటిక వాని కఱకు కత్తిదెబ్బ
కంచె పెంచరె పెద్ద మంచె పడ్డ పొలాన

లేడి గుంపులు దూకలేని పగిది
ఈ యనంత గంభీర లోకైక దివ్య
నవ్య సౌందర్య పాశీల్య నవయుగ నవ
రత్న పద్మ సద్మ రథ పారధ్యమునకు
బట్టు కొనరయ్య ! యీ భగవన్మతమ్ము.

(భగవన్మత భాష్యంలోది)

ఈ విమర్శ హెచ్చులకోసం దిగిందికాదు. కవులెనరో తెలియకుండా నడుస్తున్న లోకానికి కవులు కానివారని పట్టి చూపించటానిగ్గాను దిగింది. అదివరకు దొంగ మహాకవులని భ్రమించి, ఖర్చుపడి, కష్టపడి మూర్ఖుని పుణ్యస్థలుగూడా గ్రుడ్లుతీమి మీద పడతారని తెలుసు. ఇట్లా అగ్రహ పడేవారికి నే నెప్పుడూ జడిసేది లేదు. వారి పుష్పకీ పష్పకీ నే నేనాడు గొట్టలు వేసేవాణ్ణి గాదు.

పత్రికాసంపాదకులకీ లక్షీసంపన్నులకీ నే నీ అఘాయిత్యంతోనే గట్టకుండా పోతున్నాను. నాకు భగ

నదాజ్ఞే ఐశ్వర్యం, ఆయుర్దాయం. ఎప్పటికైనా నడచేబుగున్నా నేనంటే రోతపడ్డవాళ్ళు మండ్రినడ్డవాళ్ళు నాకు ప్రియమైన బంధువు లాతారు. వాళ్ళ నివిత్రతేవితి భర్తమార్గం కోసమే నే నేడుస్తున్నది.

సో పా నం 7

(రాయప్రోలు)

మీ అలనాటుచొప్పున ఎవరి కవిత్యం బాగుంటుందో చెప్పండని అడుగుతారేమొ? అట్లా అడగటం మానేయండి. ఇంకా ఎవరికలం పన్నడెందని అడగండి. బాగుంటుంది. దాంతో ఏతగాదా లేవలేదు. లేకపోలేదీని మూలంగా చిత్తజల్లు లెక్కువై పూరు మురిగి పోతుంది.

ప్రతివాడూ తలో దస్తరం షెచ్చి పడేస్తాడు. దానిలో వున్న దిక్కుమాలిన పద్దు లెన్నోనో విప్పి పోస్తాడు. ఇవన్నీ నిక్కచ్చివి కావంటే దూసిపోస్తాడు. ఇహ వాటిలోంచి బయటపటటానికి దేవుడు దిగిరావల్సిందే.

కవిత్వం అంటే కనిపించకుండా ఇంతగాండి చేస్తున్నవాడి కష్టమనుకోండి. అంచేత ప్రతివాడి ద స్తరం లోకీ తేరగా వచ్చిపడదు. ఇదెవరికీ వెలియకపోబట్టే బేళ్ళకు బేళ్ళు ద స్తరాలు తయారై తలగడలై నె.

ఇంత షేలిక దేదేశంలోను లేదు. ఇంకోటి. అయిందానికికాదానికి జతచేసి ఖరీదుకట్టడం యీ దేశంలో తప్పితే మఱే దేశంలోను కనిపించదు. ఎక్కాలు, లెఖలు, పద్దులు, సత్రాలు పద్యాలతో పొట్లాలు కట్టి పడేస్తున్న వాణ్ణలా పెద్ద అందలాని కెక్కించి, కవి సార్వభౌము డనీ, కవిసామ్రాట్టనీ, శ్లాఘించి వూరే గిస్తున్నదిగూడా యీ దేశమే.

ఇక్కడ అమ్మాయికి చిమ్మిరి తొక్కుతున్నా రంటేనని నానా రకాల పద్యరత్నాలూ అచ్చాఫీసు ల్లోంచి తొంగి చూస్తే. నానాటికి మన పెద్దవాళ్ళ ప్రయోజకత్వం యిట్లా పగిలిపోతున్నది. ఇందులో వొక్కడూ నోరుగలవాడు లేడు.

లేకపోయినప్పటికి తమ కంటే షేలిక చిట్టాల్ని తయారుజేస్తున్న పఠాలాల్ని వెంటబెట్టుకొని ఆబర్దస్తీగా

మట్టుకు వైకి కనిపిస్తున్నారు. వైగా వాళ్లలో వాళ్లకే
వొకణ్ణి చూస్తే వొకడికి భయం. అంచేత ఎక్కడైనా
తటస్థస్థానాల్లా వొకళ్ళకొకళ్లు వంకవంక దణ్ణాలు
పెట్టుకొంటూ మూసివాయనాలు పుచ్చుకొంటుంటారు.

ఇదంతా వొకరి వెల్లి వొకరికి తెల్లి కప్పిపుచ్చు
కోవటానికి అడుతున్న భాగోతం. ఎవడెట్టా ఏడిస్తే
నీకేం. నీపనేదో నీవు చూచుకోక, వంక లెందుకు
చూడడ మని గొణుగుతుంటారు. అన్నారని యెందుకు
రోష పడటం? అర్హులు, అనర్హులు తెలియక నడుస్తుంటే
చివరికి అంతా యెదురే అవుతుంది.

అసలు పికళారికాకీరపంక్తికి అన్యైచ్ఛాద్యాదులిస్తే
శ్రావ్యంగా కాలంగడుస్తుంది. అల్లాగాకుండా చెవినిగిట్టి
గ్రుక్క త్రొప్పకుండా సంగీతం తీస్తున్న దోమ గోమాన్
గూడా అన్యైచ్ఛాద్యాదులిస్తే యింకా బ్రదుకని స్తయ్యా
చెప్పండి?

పిలిచి పీటవేసి పెళ్ళికొడుకును చేసి, పూల
హారాలు వేసి, ఫలహారాలు ముందుపెడితే క్షణంలో

సమాధానం చెప్పగల సత్తా యెంతో కనపడుతున్నదే గాని, వొక్కడి దగ్గతా నిఖాల్సైన, నికొహమాటమైన సరుకు కనిపించటం లేదు.

కొంతకాలం క్రిందట తలగుడ్డ సామాటలు తమ సూగనోము పత్రకతో ఎంకోమంది పద్యాల బిత్తుల్ని తోలుకుపోతుంటే చూచాను. అందులో వాడి గలవి లేకపోయినా వేడకడి వేసేవి మట్టుకున్నై. కట్టవడి పత్రకనిండా ఎరువు పోగేసుకున్నారు కాబోలు.

ఇహ గుండెగలవాఁ డెవడన్నా వుంటే కలాన్ని కాగితంమీదికి దింపి బలాన్ని చూపించండి. అం ఖేగాని వొకరి చెవులు వొకరు కొరుక్కుంటే యిరుక్కుంటారు.

పెద్దల పెద్దటికాన్ని నా నిశిత లేఖనితో గౌర వించుకుంటేనే గాని లెఖితేలే ఘడియలు రావను కొంటాను.

భాషారసాల తరువెక్కి చిగురుటాకులు మెక్కి, రామాయణ స్లోకాల్ని దింపుతున్న వాల్మీకికోకిలకి

మ్రొక్కుబడులన్నీ చెల్లించి, లేత ముదుళ్ళు వెలగొట్టి
తెనుగు నుడికారంతో, కదళిఫలపాకస్నిహలు కానిన
పంతులుగారు చూతఫలపాక సిద్ధులై బాగవంతులు.
కోకిలపాటలోంచి పిచ్చుక పాట నెగిదు. ఇది నిరసనాభా
ధోరణి. ముద్దుగా నడిచింది.

మామిడిచెట్టుమీద కల మంత్ర
పరాయణుడైన కోకిల
స్వామికి మ్రొక్కి యీ అభినవధ్వని
ధారణ కుద్యమించితి? *
కోమల గోస్తనీ రుచులకు కదళీ
ఫలపాక సిద్ధికి
లేములు దీర్చు మా తెనుగు లేత
ముదుళ్ళ వెలార్చు వేడుక.
(రమ్యలోకంలోది)

చినరసాలరసాన్ని పాకంపట్టకుండా అరటిపండు
గుజ్జ పాకం పట్టడానికి దిగారు. కోకిలింకా కదళిఫల
పాకాన్ని యిచ్చే దెట్లా? వీరి అభినవ ధ్వనిధారణ నిల్చే
దెట్లా? ఆద్యంతా కెక్కడా బాంధవ్యం కలవలేదు.
ఇది కవితలం కాదు. దాని తరహా యిదిగో.

పడమటి గాడ్పులో స్వరము పాకము
 సబ్బెడి యింత పాటగా
 డడలొ యెంత కోమల కళామృత
 సాగర చక్రవర్తియై
 అడుగులు పెట్టి నాదో యిక నాదని
 యద్గులజాడ పూడిపో
 యెడి యుగమందు కాదని మఱెప్పుడు
 లేవని దారి వేసెదకా.

(భగవన్నతభాష్యంలోది)

దీని లోతెంతో మీరే తెల్పుండి. పేర్లుప్రతిష్టలు
 ఇచ్చి అందిర్చి మోసేది లోకం. పేరిచ్చి నప్పుడు
 చంకలు కొట్టుకొని, పోకొచ్చి పడ్డప్పుడు లోకముడుకొని
 నెనకటి బడాయిలో సమాధానమిస్తే లోకానికి సంతృప్తి
 లేను. పందానికి, పంతానికి లేవండి. కావల్సినస్తే నా
 ప్రతికలోనే జాగాయిస్తా.

సో పా నం రి

(శివశంకరశాస్త్రి)

ఊబుసరి వేషం, వేస్తేగాని వొళ్ళు జాగ్రత్తగా
 పెట్టుకొని మూట్లాడరు. అఖిరికి ఏడుకొండల వేంకట

రమణాయిగూడా వేషం వేసుండా ప్రత్యక్షంకాలేదు. పనిపాట్లతోందర వల్లగాని, లేక కరువుకాలం కావటం మూలంగాగాని, పట్టెవర్తనాలు, విశ్వమడతలు తిగిలించు కోకుండా బయటపడితే మట్టుకు మొక్కుబళ్ళు కాదుగదా ఎక్కడా అన్ని పచ్చిమంచినీళ్లుగూడా పుట్టవు.

అందుకని ఎట్లాగో. అట్లాగు తిప్పలబడి, మోక్క వేషం బాగా వేసుకొంటే గాదు. ప్రక్కన భజనపరులు గూడా వుండాలి. లేకపోతే యేంప్రయోజనం వుండదు. అంచేతనే నోరూ వాయూ లేని దేవుడుగూడా యిన్ని వేషాలు వేసుకొని, యింతమంది భజనపరుల్ని వెంట పెట్టుకొని బ్రతుకుతున్నాడు. ఈ వేషాలు లేకపోవటం వల్లనే కాబోలు నా కాగితాల కెవ్వడూ లేవటంలేదు.

ఈ బక్కచిక్కిన కాగితాలు ఏ మహారాజుగారి చేతులోంచున్నా, లేక ఏ సైన్ ఛాన్సలరు చేతిలోంచున్నా దిగుతుంటే కళ్ళకద్దుకొని, చేటంత మొహం చేసుకొని చెప్పకోలేక చెప్పకోలేక బాధపడుతాడు. ఖర్చంజాలక దేవుడెప్పుడన్నా వేదవాడింటో దిగితే. చుట్టూపట్ల యీ మేడమిదైలవాళ్ళంతా దయ్యమని గోల

పెకతారు. నిజంగా దయ్యపే మేడల్లో దిగితే దేవు
డనమని గ్రుడ్లుముతారు.

ఇట్లు తిరిగి కాని ఖర్చుగాని కవితాప్రసంగం
వినిపిస్తుంటే అయిష్టాన్ని యీ కరువుకాలం మీద
పెట్టి వికారిఘుఖాన్ని చెచ్చుకుంటున్నారు. వైగా
ఇంత బ్రహ్మవిద్య తెలుసుకోలేక పోతున్నా నని పిచ్చి
వాడికింద కట్టేస్తున్నారు.

ఇహ ఖలునంటి నిరర్థక నిర్వాహక పటాటోప
మహా భయంకర భటాచోరుల్ని తోడుచేసుకొని,
అమాయక ప్రజారాజ్యాన్ని కొల్లగొట్టి ప్రతిచోటా
బ్రహ్మరథాలు పట్టించుకొని, డాంబికాచార్యులైన
యీ నాహిల్య ఘర్వతరాజులు ఇంత గుఱ్ఱునిద్ర సమాధి
నిమగ్నులై, యే యిష్టదేవతా వరప్రసాద సిద్ధికోసం
లేవకుండా వున్నారో కనిపెట్టి మేల్కొలపండి. అభయ
మివ్వండి. పూర్వప్రతిష్ఠ సుడిచిపెట్టని సూచీక త్తిప్పిస్తా
మని చెప్పండి.

తండ్రిమాట వినక యెదురుతిరిగిన ప్రహ్లాదుణ్ణి
అంత తేలిగ్గా వదలక నయానా భయానా వినిపించటా

కవితా సంస్థానము

నికి ప్రయత్నించారు. వంశగురువులైన చండామూర్తులవారిచేత హితోపదేశం చేయించారు. కేవలం ఇష్టానుసారం అటువంటి సాధనోపాయాలన్నీ చేసి చూస్తే మంచిది. ఈ మోసముద్ర పసికరాదు.

ఫలాఫలములసంగతి జయాపజయముల సంగతి తర్వాత. ముందే దానికొస్తానో చూడండి. అట్లా కాకుండా మేము హిరణ్యసభిపుల కింకర మహావర ప్రసాద బలపరాక్రమ సంపన్నుల మని, నిర్లక్ష్యునిగా నిరంకుశముగా సంచరిస్తే యీ ప్రహ్లాదుడు మీ మూర్ఖాని కడ్డంరాక మూసడు.

ఇంతవరకూ గంటలూరబడిం జాలతరబడి పూరూర్ వుపన్యాసాలు కొట్టివచ్చిన వస్తాడులందఱికి యీ గోదాలో దిగటానికి గుంజె లెండుకు జారిపోయి నవో వెలియటంలేను.

ఇంతకూ కానల్సింది కవితావస్తువు. ఏ కలం నుంచి దిగిన వుస్తుకంలో చూపిస్తారో ముందుకు రమ్మ నండి. అట్లా కాకుండా కుంటి మల్లన్నమాదిరి కుంటి

కాళ్ళు కన్నీపుచ్చుకొని పైకి బుర్రమీసాలు మెలిపెట్టి గాండ్రిస్తే జడిసేది. లేదు. కొయ్యకాళ్ళు తగిలించుకొని జీవయాత్ర గడుపుకొంటున్న సంగతి బాగా తెలుసు.

సెనగటి రోజులింకా వున్నయ్యని చంకలు కొట్టుకుంటున్నానికి వీల్లేదు. మమ్మల్నెవరు కవులుకాదంటూ రస చప్పరించి చాటుమాటున గొట్టలు వేయటం వసేక రాదు. కోపం వస్తే పరవాలేదు. ఇంటికి పట్టిన బూజు దులిపి, కన్నాలు పూడ్చి, సున్నాలు కొట్టి, అలికి అలంకారాలు చేయటం సందికొప్పులకీ, బల్లులకీ, తేళ్ళకీ, జ్వాలకీ గిట్టనిమాట నిజం. అంతమాత్రాన పండగ చేసుకోవడం తప్పదు.

అయితే అహంకారానికి తోడు అసమర్థతా శూరత్వంగాడా వీళ్ళ కెంత వుందో చూడండి. ఇహ వియోగావస్థ పాతబాణీతో వినిపిస్తూ దిగుతున్న దోషాన్ని యెట్లా తెల్పుకో లేక పోతున్నారో గమనించాలి. ఇది పోయిన ప్రియురాలికోసం విలపించడం.

‘వితా సంస్థానము

ఎంతయు సంతసించు హృదయేశ్వరి
 పున్నమి రాత్రులందు మ
 త్కారత విలాస సంపద లఖండితమై
 తనరారుచుండు, నా
 స్వాంతము చూచుచుండగనె స్వప్న
 విధంబుగ మారిపోయెనే
 యంతయు, భాగ్యదేవి కుపితారుణ
 దారుణ వీక్షణంబులకా.

(శివశంకరశాస్త్రిగారి హృదయేశ్వరిలోది)

ప్రియుడు చంద్రుడు. ప్రియురాలు కలువ.
 చంద్రుడు చుదయిస్తే కలువ వికసిస్తుంది. చంద్రుడు కను
 పించ నప్పుడు ముకుళించుకొనిపోతుంది. ఇక్కడ తన
 హృదయేశ్వరి పున్నమిరాత్రులందు అఖండవిలాస సంప
 దలతో విలసిల్లు తున్నదనగా ఏమిటంటే! తన దివ్య
 దర్శన భాగ్యంవల్ల సంతోషంతో ప్రకాశిస్తున్న దన్న
 మాట.

అయితే శాస్త్రిగారికి దయ రాకపోవటం వల్లనే
 భాగ్యదేవి కుపితారుణ దారుణ వీక్షణతో అంతా
 స్వప్నంచేసి మాయమైనట్లు స్ఫురిస్తున్నది. వెన్నెలో

హాయిగా కాలం గడిసినది లాల్లు కోవమెందుకు తెచ్చు
కోవల్సినచ్చిందో యేమోనని అనుమానం తోస్తుంది.
శాస్త్రీగారు వెన్నెల్ని చెప్పినప్పుడు కోపాన్ని తగిలించ
కుండా వున్నట్లే అపోహపుట్టేదికాదు.

ఈ మార్గాన కవిత్వమే విగితే యీ దోషం
యెక్కడా పట్టదు. కాదుగనుకనే బాధ పెట్టింది.
అయితే యెత్తుగడలోనే ఎంతయు సంతసించు హృద
యేశ్వరనటం కవితా లక్షణం కాదు. ప్రియుని దర్శన
భాగ్యం పున్నమరాత్రు లయినట్లు ఇక్కడ ఎంతయు
సంతసిం చున్నమాట గూడా అపరూపాన్ని ధరించాలి.

ఇంకా; భాగ్యదేవి కుపితారుణ దారుణవీక్షణంబు
లన్న వాక్యంలో పుషితశబ్దం అననసరం. అరుణదారుణ
వీక్షణాలే కోపాన్ని స్ఫురింపజేసేటట్లు కలం నడవాలి.
అట్లా నడవకపోతే దిగినసరుకు సాహిత్య మౌతుంది.
ఇంకా అడ్డొదిగాలో నా కలాన్ని చూడండి.

ఎంతో: కళాప్రపుల్ల సుమ హేమలత
రమణీలలామ యై
అంత ప్రసన్న రాత్రులలో హాయిగా

దేలిన భాగ్యరాశి ; యే
పంతము జేసి నేడు తల వ్రక్కుట
చేసెడి స్వప్నరాశి యై
వింతగ మారిపోయెనా; గుభిల్లన
గూలెను నాడు సౌధముల్.

(మనోహరంలోవి)

దీని అంతు మీరే కనుక్కోవాలి.

అసలు కవితా వస్తు వేదో శాల్పుకొనే దాఁకా
బుధులు సమాధానా లివ్వటం పరమధర్మం. గ్రుడ్డొచ్చి
పిల్ల నెక్కిరిస్తున్నట్లు భావించి తోసిపుచ్చటం ధర్మ
విరుద్ధం. గోపాలుడు బాలుడైనప్పటికీ, అవలీలగా
గోవర్ధనగిరినెత్తి అందరి ముప్పలూ తీర్చాడు.

“గడ్డంబు నెఱసిన గాఁడు పెద్ద” ఈనీతివాక్యాన్ని
చులకన చేయకండి. నాకు సమాధాన మిచ్చినంత
మాత్రాన మీ వొళ్ళోనుంచి వచ్చిపడే పరుషా ప్రతిష్టా
నాకేం అక్కరకు రాదు. అయినా మీఎంటి ధర్మ
కోవిదులకు ఎంతో సహనం, అనుగ్రహం వుండాలి.

ఎల్లకాలం ఈ విద్యాసింహాసనం మాకే వుండాలన్న దురాశ పనికిరాదు. పిల్లవాళ్ళకి పెత్తనం వొప్ప

చెప్పకుండా మహారథికులై యెల్లకాలం పెత్తనం
చెలాయించిన శతవృద్ధ భీష్మ ద్రోణాదు లేమైనా కౌరవ
వంశాన్ని కాపాడారేమో చెప్పండి.

స్తోత్రం 9

(పింగళి సూరన్న)

కవితావస్తు ప్రదర్శనం ప్రధాన లక్ష్యంలో పెట్టు
కొని, నడుం గట్టుకొని ఈనాటి నవ్యసాహిత్య సామ్రా
టుల్ని కవ్వీస్తూ వెలమీదికి దిగిన నా కలానికి తగిన
సమాధానం మఱెన్నట్టికైనా ఇవ్వవచ్చు.

అధునాతన భాషా ప్రభుత్వాధికారుల్నే నేనడి
గింది. మిగతా సాహిత్య సైన్యాధిపతుల్ని, నాగావిధ
గ్రంథనిర్మాతల్ని నేను లెళ్ళిలో పెట్టుకోనే లేదు. వాళ్ళ
బలాబలాలేవీ నా లెళ్ళి చేయలేవు. కోపుతిన్నటం పట్టు
పట్టడం చేతకానివాళ్ళు ఎన్నికూతలు పెడుతున్నప్పటికీ
ప్రయోజనం లేదు.

నాటురకాల ధోరణి మార్పుకొంటే కొన్నాటికి
నా చూపులో పడతారు. అంతేగాని దాణా బుట్టలు
పెద్దవి పెట్టుకొని కళ్ళు చెదిరేటట్లుగా అొమ్ములు

మోపురాలు పెంచుకొంటే గూడ కోటప్పకొండ ప్రభు
లాగటం రాదు. సాహసం గురించి. ఉపాయం ప్రస్తుతి.
అప్పుడు వందం కొట్టి ఖనీలుమని అంకె తెయాలి.

ఇహ ప్రాచీనప్రబంధ పురాణ సామ్రాట్టుల్ని
కదలిస్తాను. వీళ్ళ సత్తాగూడా చూపిస్తేగాని, కవిత్వం
యెంత అలీవిగాని కష్టసాధ్యమైందో తెలియదు. పేరిగా
పున్న పుస్తకాల్లో నడుసు అనేకరికాల ఎంలాగాల్లోకి
దింపుకుని మోసుకొని గూడనట్లులబ్ధిలంతా చెప్పాయి
దిబ్బిళ్ళు కట్టిస్తున్నారు.

వీళ్ళంతా పురాతన సాహిత్య కుటీరాల చూర్లు
పట్టుకొని నారసత్వాలకోసం వేళ్లాడుతున్నారు. వీళ్ళ
చూపునట్లే మొనగాడి సామగ్గిడిలుగూడా చూడండి.

ఇదీ కల్పనా ప్రబంధ కల్పతరునైన సూరన్న
కళాపూర్ణోదయ భావకునుమం. ఇతని ప్రతిభా
ప్రభావాలు ఎట్లా తేలినయ్యా చూడండి. అభిమా
నించ వద్దనను. కవిత్వమిదేనని అపోహ పడనద్దంటాను.

తమిః బూడిగెరి మాగుటుయ్యెరిరి బంతా

లాడుచుక మాగునా

కొమరుంబ్రాయపు గద్దీ గుబ్బెతల యంఘ్రుల్

సక్కగాఁ జాగి మిం

టిమొగంబై చనుదెంచు తీవిగనుగొంచే!

దివ్యహాసీంద్ర! నా

కమ్మగీనేత్రలమీద కయ్యమునకుఁ

గాల్చుచులా గొప్పేడిఁ!

(కణఘోరోదయంలోది)

కలభాషిణి తన చెలికత్తెలతో పంతాలాడుతూ
పూల తీగెల ఊగుటుయ్యల లూగుతుంటే, నాక
లోక సౌందర్య వంతురాండ్రపైఁ కయ్యానికి కాల్చుచు
నట్లుగా వుండని నారద శిష్యుడైన మణికంధరుడికి
తోచినట్లు పింగళసూరన్న కలం చెప్పింది. ఇతని లేఖనికి
అట్లు వంచనివారూ లేరు. బుర్ర తిప్పనివారూ లేరు.

అధోముఖాన్ని పెడుతుంది. అసహ్యన్ని అర్థేలాన్ని
అందిస్తుంది.

అంచేత వూపులో లేచిన కాళ్ళనీ, వూపుని
యిట్లా తీసుకోకూడదు. అసలు స్వభావ సౌందర్య
కిరణాలు కవిత్వానికి ప్రాణాలు. యానంగతి గుర్తించని
యా పింగళి సూరన్న కలంలోంచి నట్టి చాదస్త నర్తన
తప్ప కనిత్వ మెక్కడా దిగలేదు. ఉయ్యాల వూపుల్ని
నా కవితా చాతుర్యంతో చూపిస్తున్నా చూడండి.

తుల(దూగ) దిగుచున్న నందవకా.

దోర్విర్య సౌందర్య వ

స్తులితాతన్వల నొక్కయూపున వని

దూనిగలకే జేసి, ని

స్తుల గర్వాతిశయమ్ముతో మధుర తంతుల్

మీటే యి గండు కో

యిల మా స్వర్గపు ప్రాణితోడినది గాదే

తూగుటయ్యాలలకే॥

(మనోహరంలోది

ఇట్లా కలం నడిస్తే కవిత్వం కనిపిస్తుంది. ఇది

సహజ సౌందర్యోపాసకుని. సామ్యుగానో, బీరువాలు
తెరచి బిరుదులు పెట్టుకొన్నవారిది కాదు. ఈ సంగతి
తెలియకుండా రోగో చాదస్తథోరణి కూరికూరి కావడి
పెట్టె గ్రంథాలు మోసుకొస్తున్న వాళ్ళని కవులంటే
కవ్వించకుండా వుంటానా?

సో పా నం 10

(బిమ్మెర పోతన)

కవితా సంస్థానం నాది. సాహిత్య సంస్థానం
మీది. కవితారాజ్యం నా యేలుబడిలో నడవాలి. నేనీ
కవితారాజ్య పట్టాభిషిక్తుణ్ణి కాకమునుపు, నా కవితా
రాజ్యాన్ని సాహిత్యసామ్రాట్టు లంతా ముట్టడించి, నా
నావిధాలా చికాకు బఱచి, చిక్కిరిబిక్కిరిచేసి అయో
మయావస్థలోకి దించి, తామరాక్షసిని నలుమూలలా
తాండవింపజేస్తూ, కదలకుండా మెదలకుండా గ్రుడ్లుతీమి
గాండ్రుస్తుంటే నేనెట్లా చూచి సహించేది? అంచేత తీవ్ర
రూపం ధరించాల్సి వచ్చింది.

నేను సాహిత్యసామ్రాట్టునని చెప్పించుకోవడం
చెప్పుకోవడం, యెట్లా ధర్మంకాదో, అట్లాగే మీరు

కవితా సంస్కారము

గూడా కవితా సామ్రాజ్యమును చెప్పి గడుకోవడం చెప్పకోవడం ధర్మంకాదు. మీ కున్న రాజ్యంలో మీరు సంతృప్తి పడతే, నాకున్న రాజ్యంలో నేను సంతృప్తి పడటం ధర్మం. అంతేగాని నా కవితా రాజ్యాన్నిగూడా, మీరే కబళించాలసి కుచ్చంలో పోరు ఘోర మౌతుంది.

మే మేమీ యెలుగం. ప్రజలే మహమ్మల్ని, అహ్వనించి, సగౌరవించి, అందలాల కెక్కించా రనుకుం, ధర్మసమ్మతం గాదు. ఎందుకంటే ప్రజలు భూజా లిచ్చ వారేగాని నిజాన్ని గుర్తించేవారు కాదు. అంతేకాదు నంటి అమాయక ప్రజానీకంచేత గజారోహణలు, ధ్వజారోహణలు జరిపించుకొంటుంటే, సత్తా గలవాడు చూచి యెట్లా వూరుకోవటం?

సృష్టాలు, ధర్మ శాస్త్రాలు, బోలెడు లేనదీన్నీ న్నంతే మాత్రాన కవిత్వం కాదు. కవులు గారు. ఇంతి మాత్రానికే కవిత్వమైతేనూ, కవులైతేనూ, ఇంటింటా కవులున్నా రనుకోవలసిందే. ఇంకా ధానళీలు కట్టుకొని శాలువాలు కప్పుకొని, జానళీలు తయారు చేసి, చిరతలు పట్టుకొని వెంటబడే ముఠాలు చాలా వున్నై.

సున్నం గానుగాడే వాళ్ళని, తాలు అప్పు కక్కులు కొట్టే వాళ్ళని, సున్నాన్ని తాళ్ళని పెద్ద పెద్ద బొక్కిన అంత చేసి మోసుకొచ్చే వాళ్ళని, సుల్తానంగా తాకినది చేసేవాళ్ళని కలిపి, యింజనీర్లంత యెంత నవ్వెప్పుడో, యీ కనిపిస్తున్న సానారకాల నాపాత్య సంఘముల్ని కవిబ్రహ్మ లంటేను, కవి సార్వ భౌములంటేనూ, నా కంత నవ్వొస్తున్నది.

ఇది గ్రహించకుండా ఆగ్రహిస్తే మట్టుకు మీ లోంచి లోకానికి ఎంత ఐశ్వర్యం, యెటువంటి ధర్మ భిక్షా నిగుతులకోకనిపెట్టే జగస్సాక్షి సిద్ధంగావున్నాడు.

ఇహ ఎత్తుపట్టెవాటికి ఏటూ దానకళా ప్రపీణులు ఖర్చుపడి, కష్టపడి, చిట్టూ, తవుడూ ఎంత కలిపి పెడుతున్నప్పటికీ పురుషేషున్నేగాని, కవితా క్షీరాన్ని ప్రసాదించటం లేదు. ప్రసాదిస్తే మట్టుకు నోబెల్ ప్రైజ్ ఇప్పిస్తా. ముందుకొచ్చి కవ్వించండి.

ఇటువంటి వాళ్ళంతా ప్రోగై, భక్తిలో మునిగిన పరమ భాగవతోత్తముణ్ణి గూడా తమకు తోడుగా వుండటానికి కవికింద కట్టేసుకొన్నారు. నిజంగా నేన

కవితా సంగ్రహము

కవినే కాబోలు ననుకొని, యీ భక్తిని ముఖ్యంగా
నాల్ పోషించు వేదాదు.

వైగా తనకు తల్లిగా వున్న సర్వస్వం యెన్నెన్నో
పేర్లు పెట్టి, యెట్లా వోదారుస్తున్నావో చూడండి.
కవితానికి యిటువంటి దోషమాపాదించదు. అది దీక్ష
కవిత్వంకాదు. కేచకులవంటి వాళ్ళకీ అన్నునంటున్నాను.
పైకి కనిపించని మారీచులవంటి వాళ్ళకీ అన్నుటం సవ్య
తమేనన్నమాట.

కాటుక కంటిసీటు చనుగట్టువయిం

బడ నేల యేడ్చెదో

తైత్తిదైత్య మర్దనుని గాదిలి

కోడల ! యో మదంబ ! యో

హాటకగర్భరాణి ! నిను

నాకటికిం గొనిపోయి. చుల్ల క

ర్ణాట కిరాట కీచకుల కమ్మ

త్రిశుద్ధిగ నమ్మి ఖాళీ!—

(భాగవతంలోది)

ఓ మదంబ ! ఓ హాటకగర్భరాణి ! ఓ కటభ
దైత్యమర్దనుని గాదిలికోడల ! కాటుక పెట్టుకొన్న

కన్నీళ్ళు పెండుచళ్ళమీద పడేట్టుగా ఎందుకేడుస్తావే?
నా పొట్టకోసం నీన్ను దుప్పుల కంటగట్టను. త్రికరణ
శుద్ధిగా నమ్మమని ఎతిమాలుతున్నాడు. ఏ కారణంచేత
త్రికరణశుద్ధిగా లేక తనతల్లి కనపడ్డదో ఆలోచించండి.

ఇక్కడ కాటుక కంటిసీళ్ళని కారుమేఘాలగా
తీసుకొని, సనాల్ని పర్వతాలలాగా చూచుకొని
వ్యంగ్యంగా కలం నడిచినప్పటికీ మెచ్చదగ్గదికాదు.
ఎందుకంటే! సరస్వతిని మాత్ర దేవతగా సంబోధించి,
శిల్పి చళ్ళని వర్ణించడం ఏం ధర్మం? ఇట్లా అంటున్నది
యీ భాగవతోత్తముని దూఱటంగాదు. ఇతణ్ణి పట్టుకొని
సివిల్యే మిదిగో చూడమంటున్న మిగతా యీ పద్యాల
బట్టల్ని మందలించడం, దారిచూపించడం తప్ప మతేం
గాదు. నా కలంనుంచి యీ భాషాప్రపంచంలో నాల్గు
సంఘాలుగా విభజింపబడ్డవారిలో యీపోతనామాత్యుడు
మూడవ తరగతి వాడు. అసగా రిసరాజన్నమాట.
కష్టాలలోవున్న తల్లిని నాకలం యెట్లా వోదారుస్తున్నదో
చూడండి.

దేనికి తల్లి : నీ కడుపుతీపి గుట్టచి

మతంతగోల : నీ

కూనలు గండులై ముదము

గూర్చెడి చక్కని మైకికొండలై

మానధనమ్ము నిల్చుకొని, మాతృ

ముణమ్మును దీర్చుకున్నచో

ఈ నడిమేట దూకుము : మహితల

మంతయు మునిగిపోవగలె॥

(భగవద్గీత భాష్యం రోనిది.)

ఇట్లా వోదార్చాలి. కివిత్వ మిట్లా కనబర్చాలి. చివరికి వీడు భక్తులన్న భయంగూడా లేక, మిట్లా లేచాడేమని అంతా అసహ్యించుకొని, జిల్లాయిలు పెట్టుకొని, నా చూపు తగిలినా మైలపడతామని భయం పెట్టుకొని, తొలిగి తొలిగి పోతారని బాగా చెబును.

బోదకాలు పుస్తకాలు వాళ్ళు గా పరు గండుకోలేరు.

మన దేశ భాషాసౌందర్య కిరణాల్ని

నానాదేశ భాషలలో తిరగబోస్తే

ఎంతనిగ్గు ఉందో తేలుతుంది.

సో హం 11

(శ్రీనాథుడు)

ఇంతలో నానా దుష్టజనవాణికి పరివశత్వం పుట్టించు
గల కవిపుంగవుణ్ణి యీ తునుగు గడ్డమీద ఘోషిస్తే
మెచ్చుకుంటా. నీళ్ళ కద్దుకుంటా. మన పురాతన పురాణ
కాలం నుంచీ పెళ్ళికించి చూచినా; అంత జగద్విఖ్యాత
కవీచక్రవాదులు కనిపించటంలేదు. మనం మన పెద్ద
నాళ్ళనో యిది దేశాదు గిరాట్టువేసి దివ్య కవితా
తుగామాట్టు పెరిగించుకోన్నప్పుడు చంకలు కొట్టు
కోవాలి. ఏళ్ళవ్యాసకుండు కానివాణ్ణి సార్వభౌము
డనరాదు. ఇది తెలియకుండా భుజాలిచ్చి బజార్లలో
పూరేగిస్తేమట్టుకు పేరిగాడికి ప్రతాపరుద్రుండి వేపం
వేసిపెట్టెద.

ఇట్లు పిల్లుల్ని, బల్లుల్ని బెదరగొడుతున్న
వాణ్ణి, సింహశార్దూల సంహార సాహస సార్వభౌము
డనటం మన తెనుగువాళ్ళకి బాగా పట్టుబడ్డది.

ఎనడిమాట సర్వసర్వంసహస్థలి కెక్కి పుట్టుత
ఊపుతుందో, వాణ్ణి కవిసార్వభౌముడనటం ధర్మం.

కవితా సంస్థానము

ఎవడి బాబు ఏను వారానులు దాటిపోనడ నీక,
తటపటాయిస్తుందో వాణ్ణి కవినార్వభౌముడు కనటం
మన ఖర్మం.

విచక్షణా స్పృహ, విమర్శనాపుష్ట లేని వాటి
యన్ని సంచులు మాతులుకోసి ఖర్చు పెడుతున్న
మందలో కవినార్వభౌముడు కనిపించడు.

కవిత్యం ఏనో, సాహిత్యం ఏనో కవిత్వగల
రసికజన చక్రవర్తిక, త్తనలైన సిన్నతైన కవినార్వభౌముడు
గోచరిస్తాడు. వెంట దేలిరిగొట్టు ఎతలాన్ని పెట్టుకోని,
భజన చేయించుకొంటున్న స్తోత్రభాండగారో సర్వభౌ
ముడిక చాదిస్త సార్వభౌముడు ప్రత్యక్షమౌతాడు.

ఎన్నెన్నో స్తోత్రపాఠాలు కూరికూరి బ్రహ్మచేసిన
యిరితిరి రాండోలు పొట్టల్ని మూ భ్రష్టాణి ఎతా
లాలు కాల ప్రవాహాని కెదురు లాక్కుపోతున్నై. ఇహ
ఈ రాధాపడవలు మోడ్డుకు చేర్చుడ మెట్లాపున్నా,
మధ్యలో లక్ష్మీం తిరక్కుండా వుంటు అంతే చాలు.
వెనకటికి అవ్యయకులంతా దేన్నో నమ్మకొని ఏటం

అట్లారలు. రాగాదాగా మననాళ్ళ తరహాలన్నీ అట్లా
కనిపిస్తున్నై.

ఇహ యీనాడు కవీసార్యభాముణ్ణి కనిపెట్టగల
నాతలూ లేరు. శ్రోతలూ లేరు. ఎంత బాగా గ్యాస్
కొడిస్తే అంత భగ్గుమని వెలిగే పెట్రుమాకున్నలెటువంటి
వాళ్లు నీలబెట్టిన కవీసార్యభాముణ్ణి సత్తాచూడండి.
నీని ఉత్తమమైన శృంగార నైషధ కావ్యం ఎంత
శ్రావ్యమైన పాకాన బడ్డదో చూడండి. ఇతడు
శ్రీనాథుడు. ఇంత రసవంతమైన పేరుకలవాడు
సార్యభాముణ్ణి యెట్లా పరాధీనుడై శ్రీహర్షుడు రచించిన
సంస్కృత శృంగార నైషధాన్ని తెనిగించాడోగాని,
సాంక్షితిపుష్టి భాషకి బాగా పట్టించాడు. వాపు బలమని
భావించుకొంటున్న వెళ్లివాళ్ళ ముతాలోబడి భాషకి
నాపు తేచ్చిపెట్టాడేగాని, ప్రపంచ ప్రాణమైన స్వభావ
సాంసార్యాన్ని గుర్తించి కలాన్ని నడిపించలేక పోయి
నాడు. నడిపించగలవాడికి యీ చాదస్త భోరణి
దీగదు. ద్యూతానికి వచ్చినవాడు, తన తాత ముత్తాతల
సితిగతులెత్తుకోడు. గోజువారీగా తాను తినే తిండిని

కవితా సంస్థానము

చెప్పుకోడు. ఎక్కడెక్కడ తీరిగి చేసేదీ విప్పి చెప్పును.
పాడు వాగుడు సారపోయడు. ఇన్ని అవలక్షణాల్ని
దులుపుతున్న పద్యాన్ని చూడండి తెలుసుంది.

నలినసంభవు వాహనము వారువంబులు

కులము సాములు మీకు కువలయాక్షి :

వదిలేటి బంగారు జలరుహంబుల తొంద్రు

భోజనంబులు మాకు పువ్వుబోడి :

సత్యలోకముదాక నకల లోకంబులు

నాటపట్టులు మాకు నబ్జవసన :

మధురాక్షరములై నామా మాటలు పినంగ

నస్పృశాంధసుత యోగ్యులనుపహంగి :

భారతీదేవి ముంజేతి పలుకు చిలుక

నమదగజయాన ! సబ్రహ్మచారి మాకు

వేదశాస్త్ర పురాణాది విద్యలెల్ల

తరుణి ! నీయాన మంటాపధంబు మాకు॥

(కృంగార నైషధంలోదీ)

ఆదినుంచి, కువలయాక్షినీ, పువ్వుబోడినీ, అబ్జ
వదనయనీ, సంభోధించు కొస్తున్నప్పుడు, మళ్ళీ అనుప
హంగి యని వర్ణించడం అనవసరం. అసలు మాట్లాడు
తున్నప్పుడు మాటమాటకీ ఇన్ని పర్యాయ పదాల్తో

సంబోధించటం చాడస్తమాతుంది. అదీగాక తియ్య
తియ్యని మూటలు వింటానికి చెఱుకురసం త్రాగి
రానక్కర లేదు. అయితే ఏకాంత ప్రదేశానికి తీసికొని
పోయి నలచక్రవర్తి గుణాలు గొప్పతనాలు చెప్పాలి
గాని యీ చాడస్తమైన వాగుడుతో గలభా చేయ
గూడదు. క్రమవిరుద్ధంగాని పలుకుబడితో తమ గొప్ప
తనాలమీద తమ ప్రభుని ప్రతిభాప్రభావాన్ని తేల్చాలి.
దాని మజాకా నా కలం చూపిస్తున్నది చూడండి.

అవలీలగా మూడు భువనాలు దించెడి
మొసగాడు మేమన్న మొక్కువాడు
పౌరుషంబుగఁ జక్రచారియై యేలెడి
కలవాడు మేమన్న తొలఁగువాడు
భీకరంబుగ సర్వలోకాలుఁ దుడిచెడి
ముక్కంటి మేమన్న నక్కువాడు
సుకుమారముగఁ జిన్ని చికిలి నవ్వొలికించు
మధురాజు మేమన్న మాటలాడు
కనుకః మేమింక నెవ్వని కార్య శౌర్య
వీర్య సౌందర్య సద్గుణ ధుర్యులమయి
వచ్చినారమో కనిపించి ముచ్చటించి
నీదు తండ్రిని మెప్పించి పోదు మదిలె॥

(మనోహరంలోది)

ఇంతకూ నే ననేదేమిటంటే! జాగ్రత్తగా
వినాలి.

మన వాళ్ళంతా ఎక్కా లొప్పచెప్పింజు
దక్షులేగాని లెక్క మట్టుకు చేయలేక పోతున్నారు. ఈ
లెక్క చేయగలవాడి చేతిలోనే కవిత్వం కులుకుతుంది.

ఎక్కడో వొక్కవంక తీసి విమర్శిస్తేగాదని
కవ్వస్తారేమో! భాండానికి వొక్క బెజ్జ మెక్కడపడినా
చిల్లిదే అవుతుంది. పేరులో పూస వొక్కటి జూరిన
మిగతావిగూడా దానిమాదిరిగానే తయారు.

ఇట్లా విమర్శిస్తున్నది పోల్లటగ్గాడు. మన పెద్ద
వాళ్ళంతా సాహిత్యాన్ని కవిత్వంగా భ్రమించి పెడ
దారి బట్టారని చెబుతున్నా. ఇంత మాత్రానికి పెద్ద
వాళ్ళని దూకుతున్నానని కారాలు మిరియాలూ నూర
వద్దు. మన పెద్దవాళ్ళంతా, ధర్మభిక్షకోసం భాషా
భిక్షకోసం కలాన్ని అరగదీశారు. ఈ రెండు ధర్మాల్నే
సాలించడం ప్రధానమనుకొని సావం కవిత్వానికి వాచి
పోయారు. ఇదే బెలెయనివాళ్ళు సాహిత్యంలోబడి
పాచిపోయారు.

సో పా న ౧ 12

(కవిబ్రహ్మ తిక్కన)

ఎవడిలో ఎక్కువ ఉక్కురోషం, అధికారం
 కరుడుగట్టుకపోయిందీ వాడి మొహం, వాడి అహం
 చెప్పనే చెబుతుంది. వీనిలో అధికార మోహం
 కణుపులుకట్టి మధుర మంజుల వాగ్విలాసాలు, మాయా
 వ్యూహాలు పన్నుతూంటై. మధ్యమధ్య ఈ మారీచుడు
 అనేక అనామక ప్రేత మొహాల్ని కదలించి, ప్రకటించి
 పట్టాభిషేకాలూ, కనకాభిషేకాలూ జరిపించి మిగతా
 అయోమయ, దౌర్భాగ్య జాతక పాతక పట్టాభి
 రాముల్నికే కన్ను కుట్టించి, భ్రమలు పుట్టించి పరిగెత్తు
 శుంటూంటు.

ఇటువంటివాళ్ళు ఆడుతున్న కపట నాటకాల్ని
 ఇట్లా బైటపెడుతున్న నిరంకుశ విమర్శకాగ్రేసర చక్ర
 పర్తిని ఏ పరివర్తిభా సమావేశాలకీ పిలవరు. పిలవక
 పోయినప్పటిగూడా సిడుగల్లే నాడు దూకాడా,
 ఆనా డక్కడింకా యీ కుటిల గుణగణాలంకార దైత్య
 వల్లభుల మొహాలు కమిలి కుమిలిపోతై.

ఎందుకింత స్పృహ, దుఃఖాపట్టి వశ్యు పుష్క
పడేట్టు రక్కుకొని బాడితలు పెట్టి చెక్కుకొని బాధ
పడుతున్నారో సిలిచి కనుక్కొనే దయారస హృదయము
లింకా పుట్టలేదనుకుంటా.

అసలు నాధోరణి ఇనిఫెంటు క్లాసుకి, ఎలిఫెంటు
క్లాసుకీ అర్థంకాదు. ఎవడు జ్ఞానానికి యూవ్వన పుష్టి
తెచ్చుకొంటాడో వాడు, జ్ఞాన సౌందర్య తెజస్సుతో
నా ధోరణి తెలుసుకుంటాడు. బోసి నోటివాడు,
చెరుకు గడల్పి తిడతాడు. బోడి లలవాడు దుమ్మెన్నల్ని
తగలపెడతాడు. అంచేత ఇటువంటి జాతినాళ్ళ మాట
పెడచెవి పెట్టినప్పుడే నా మాట వినబడుతుంది. అంజే
గాని, పళ్ళుడిపోయిన వాళ్ళ మధ్యా బట్టలవాళ్ళ
మధ్యా ఎంతెంత (Loud Speakers) లాడ్ స్పీకర్స్ ని
పెట్టి నాచేత వాగించినప్పటికీ వినబడదు. పశువులు
గాని, పక్షులుగాని, తమ గుంపులోకి క్రొత్త దాన్ని
రానీయవు. వస్తే నిల్వనీయవు. వాళ్ళనీ - నన్నూ చూచి
నప్పుడు యీ గమ్మత్తు కనపడుతుంది. పూర్వ
ప్రపంచానికి పహారాకాస్తున ఉప్పుడుపిండి పఠాలాకీ,
తొట్టి స్నానాల ముఠాలకి నా మాట గిట్టదు.

ఇంకోమాట. పూర్వసువాసినులలో రెండు రకాలుగా చీలి, కనిపిస్తున్నట్టు ఒకే భాషా ప్రపంచంలో పుట్టిన ఈ సాహిత్య పరిషత్సభా సభ్యులలో రెండు రకాలుగా చీలి కనిపిస్తున్నారు. సాహిత్య పరిషత్సభ వాఠాకరు-సవ్య సాహిత్య పరిషత్సభవాఠాకరు. ఒకరికి మడులెక్కువ - పొడలు తక్కువ. ఇంకోకరికి మడులు తక్కువ - పొడలెక్కువ, వీళ్ళంతా ఒక్కొక్క తిరణాలలో ప్రోగై పూర్వ భాషా దేవాలయాల చూట్టూ ప్రదక్షణలుచేసి ప్రాణాచారాలు పడుతుంటారు. ఎప్పుడైనా - నావంటివాడు మీద విరచుకొని పడేటప్పుడు వీళ్ళిద్దరూ చెట్టపట్టాలు పట్టుకొని గ్రుడ్లురుముతారు. సృతి కలుపుకుంటారు. ఎన్నెన్నిచోట్ల వీళ్ళు బోల్తాలు కొట్టారో చూపిస్తుంటే, ఎబ్బెబ్బె అవి బోల్తాలుకావు సర్కస్ ఫీట్సుని యీ ఇద్దరూ ఏకగ్రీవముగా రోకంటి పాట పాడుతున్నారు. అట్లా కూడపలుక్కుంటేగాని యీ కష్టకాలంలోంచి గట్టునపడరు.

అయితే, వీళ్ళ గోళానికి కవి బ్రహ్మగారైన తిక్కన సోమయాజిగారు గూడా యీ గందరగోళంలో

కవితా సంస్థానము

పడ్డారు. వారునుట్టుకు కవితా వస్తువును గురించారు గాని చిత్రించ లేకపోయినారు. మామూలు విషయాలన్ని గూడా వ్యర్థపద భూయిష్టమయిన సమాసాలలో పిగించి వృత్తాలతో నడిపించడం సాగించారు. వ్యాస మహా భారత భారాన్ని చాలామోశారు. అసలు ఒకరి బరువు మోసేవాడి మొహంలో ఒకరి సామ్మ ధరించేవాడి మొహంలో సంపూర్ణ వికాసం వుండదు. అయితే ఉత్తమ క్షౌత ధర్మాని పాలిస్తున్న ఫల్గునుడి ప్రతాపాన్ని, పరాక్రమాన్ని వర్ణిస్తూ చాలా సీరసం చేసారు. అరణ్యవాసం వచ్చి పడ్డనాడు, అర్జునుడు అడవులలో దెబ్బతిన్న పులిగా తిరిగిపోడు. గాని హడలి పోయి అలోలక్షణా అంటూ ఎప్పుడూ ఏడవ లేదు.

శా॥ సింగం బాకటితో గుహంతరమునకా

చేడ్చాటుమైనుండి. మా

కంగస్ఫూర్జిత యూధ దంబున న

ముద్యక్త్రోధమై వచ్చు నో

జం గాంతార నివాసశిన్నమతి

నన్మత్సేనపై వీడె న

చౌం గుంతి సుత మద్యముండు సమర

స్థేమాభిరామాకృతి॥—

(భారతంలోనిది)

ఇక్కడ తిక్క-స్వగారు బోల్తాకొట్టారు. “కాంతార నివాస ఖన్న మలినస్థ తేనెనై” దూకాడన్నారు. అయితే అఖిరికి ఆకల్తైన నిల్లికూనకూడా ఏమూలా పడివుండదు. వేటకు పోతుంది. అటువంటప్పుడు మృగరాజైన సింహం ఆకలితో చేడ్పాటుతో అన్నీ వుడిగి గుహలోబడి ఎట్లావుంటుంది ?

దేనికన్నా భయపడి ఎటూపోలేక పడివుండేమో నని తోస్తుంది. అట్లావున్న దానికి ఏనుగుల గుంపు ఎట్లా కనిపించి ఎగిరిపడుతుంది? ఉపమానం ఉదాహరణ సరియైన తూకంలోనూ పాకంలోనూ పడలేదు. కనుకనే కవితా నస్తువు కాస్తగూడా కనిపించకుండా పోయింది. ఇక్కడ కవితాలేఖనీ చాతుర్యం చూపించ వల్సిన ఘట్టం అయోమయంలో పడి మట్టమయి పోయింది.

ఇహ దాని పోకు నా కలం చూపిస్తున్నది. చూడండి. మొహాలు చిట్టించు కుంటుంటే బాగా కన పడదు. జాగా తెలియదు.

కవితా సంస్థానము

మ॥ మది వేధించు మహాప్రతాపమున

బ్రహ్మాండంబు మండించి, చు

ర్మద ధరాధర గర్వ విస్ఫురణ

శౌర్యస్ఫూర్తి గర్జించి, యీ

తదరంగంబున నైన్యరాజి వణకించె

వచ్చె. సామ్రాజ్య ది

వ్య దళాశ్వాసమువోయి, కాలపురు

షుండై వీరు నేడేమిటో !

(మనోహరం లోవిడి)

అయితే ఇట్లా పెద్దవాళ్ళను పట్టుకొని తప్పులు పట్టటం, భావ్యంగాదని నాకు నీతులు చెబుతున్నారు. అట్లయితే వీళ్ళేమో పెద్దవాళ్ళు వ్రాసిన భారతాన్ని రామాయణాన్ని ప్రజల చేతుల్లోంచి లాగేసి వాళ్ళచేత తయారుగాబడిన భారతాన్ని రామాయణాల్ని బలవంతంగా తెచ్చి పడేయటం ధర్మమేనన్నమాట. నేనేమో పెద్దవాళ్ళ దోషాన్ని దులపటం కనబడుతున్నదిగాని అసలు వాళ్ళేమో పెద్దవాళ్ళని ఎంత చిన్న చూపు చూస్తున్నదీ ప్రజకు తెలియటం లేదు. పూర్వకాల భారత, భాగవత రామాయణాలు కమ్మని

తైలిలోపుంటే మధ్య మళ్ళీ వాటినే వీళ్లు వ్రాయబంలో వున్న గీర్వాణపే.మిటో నాకు తెలిసినట్లు ప్రజకు ఇంకా తెలియలేదు. పోనీ వాళ్ళంతకంటే గొప్పగా చేర్పించి చేర్పించి ఏముంద చప్పండి? చాటు మాటున సాగడంలోకంటే ముందుకొచ్చి కవ్వించడంలో అతి మనోహరమైన ధర్మముంది. ధైర్య సాహసములుంటే ముందు కాగితంమీద కలంపెట్టి తరువాత బరిమీద కొచ్చి కూత పెట్టండి. సత్తా తెలుస్తుంది. నా విశ్వజన సహోదరులంతా సమన్వయ జ్ఞాన సౌందర్య పుష్టితో విచక్షణాదృష్టి తెచ్చుకొని నన్ను కనిపెట్టండి.

స్రో హా స ౦ 13

(రక్షింపనాథ టాగూరు)

సుకుమార సాహిత్యానికి వాడిపట్టింది లోకం. ఇది రవీంద్రుడు కనిపెట్టి మనోహర భాషావనాల్లో చక్కచక్కని లలిత పదాలేరి తట్టకెత్తుకొన్నాడు కేకపెట్టాడు. నలువైపుల నాణెగాళ్ళూ తట్టదీసి చూచారు. మేలినరుకు తళుకులూ, మెలుగులూ కళ్ళు కుట్టించినై. ఇహ వెట్టిలోకం ఎగబడ కేమాటేసింది.

పూర్వకాల వేదశాస్త్ర పురాణధోరణి, తన సుందర సుకుమార సాహిత్య సౌందర్యవీధుల్లో కులికించి బాగా చెలామణిచేసుకొన్నాడు రవీంద్రుడు. అంతా పరాధీనుడై సహజ సౌందర్య ప్రకృతికానుపులన్నింటికీ ఉలిపిరి కాగితాలు చుట్టి, చక్కని న్యూఢైపుతో మార్కెట్టుకి తీసుకొచ్చాడన్నమాట. దీనికి మార్కెట్టంతా విఱగబడింది. అంతేతప్ప అద్వితీయంగా, అపూర్వంగా ఏ పుస్తకంలో కవితా వస్తువును జూపించి విప్లవాన్ని లేపి, వినూత్న జగత్తును రవీంద్రుడు సృష్టించాడో చెప్పండి? అసమాన సమన్వయ జ్ఞాన సౌందర్య దృష్టితో సప్తకావాలి కవి.

అయితే రవీంద్రుడికి నోబెల్ ప్రైజు ప్రపంచం ఎందుకీప్పించిందని బోకరిస్తారేమో? లోకానికి వేదాంత పిచ్చు బాగాపట్టింది. ఇది రవీంద్రుడు బాగా తెల్సుకొని, సమస్త వేదాంతాల ఉచ్చిష్టాన్ని పిండి గీతాంజలిలో పోశాడు. ఈ గీతాంజలిలో వెళ్లి వేదాంతుల గుచులన్నీ ఉండబట్టి నోబెల్ ప్రైజు వచ్చింది.

మన మహారాజశ్రీ చెప్పినట్లు సమస్త మానవ లోకానికి బ్రతికుండగా మహారాజరికం, మహారాజు

జీవనం సమానంగా కావాలిగాని పెట్టివేదాంతుల మెట్ట వేదాంతాలు బ్రహ్మశ్రీలు అఖిలేదు. ఈ పెట్టివేదాంతుల గీతాంజలి ధోరణి, సాటి మానవులమీద సవారీతీస్తున్న ధనికవర్గానికి సౌఖ్యమార్గం చూపిస్తుంది. అటువంటి ధనికవర్గమంతా మెచ్చుకొని రవీంద్రుడుకి నోబెల్ ప్రైజు ఇప్పించింది. అయితే రవీంద్రుడు రచించిన ఏ పుస్తకం, ఏ సూత్రం, ప్రపంచ ప్రజావిప్లవం తెచ్చి లోక కళ్యాణంకోసం నవరత్న తోరణాలు కట్టిందో చెప్పాలి? ఈ నిమిషంవఱకూ ఆ లెక్క ఎవ్వరూ చేయలేదు.

కోడికూత విని ప్రభాతలక్ష్మీ వచ్చినట్లు, కోకిల కూత విని వసంతలక్ష్మీ వచ్చినట్లు, రవీంద్రుని కూత విని ప్రపంచభవనాని కేమి వచ్చిపడ్డదో చెప్పండి? ఇహ గీతాంజలి మొక్కటి చూపిస్తారు.

అయితే, గీతలో ప్రభుత్వంవుంది. గీతాంజలిలో దానత్వం వుంది. గీతలో వున్న ఫోర్సు అంజలిలోలేదు. ఈ నవయుగ ప్రజాశక్తికి కావల్సింద ప్రభుత్వం గాని దానత్వంకాదు. అద్వైత సిద్ధాంతాన్ని ప్రసిద్ధిగా ప్రశంసించి విశ్వసించే వాడెవడూ గీతాంజల్ని మెచ్చు

కోడు. ప్రతివాడికీ, గీతని నేనే చెప్పకొన్నానన్న విశ్వాసం వుండాలి. అది అద్వైతమాతుంది. ఎనఁగో కానరానివాడు గీత చెప్పినన్న విశ్వాసం ద్వైత మాతుంది. దాని కిహ రవీంద్రుడి మాదిరి దోసిలిపడిచే విశిష్టాద్వైత మాతుంది.

అసలు, ఈ ఆధునికయుగంలో కానల్సినవి పాడు వేదాంతాలు కావు. శ్రుతి కల్పుకోవటాలు కావాలి. ఇది చాలా అసాధ్యమైన పని. హిందూ ముసల్మాన్ సోదరులు శ్రుతి కల్పుకోనేటట్లుగా రవీంద్రుడి కలం చేయలేకపోయింది. కాస్త మన తెలుగు దేశపు పల్లె దిక్కుల్లోనే హిందూ ముసల్మాన్ సోదరులు శ్రుతి కలిపి బంధురికపు బాణీతో రిరుగుతున్నారు. ఈగొప్పతనం మన తెలుగుకలం తెచ్చిందిని విశ్వసించాలి.

ఒకే గొంతులో ఎన్ని శ్రుతులున్నయ్యో, ఎన్ని రాగా లేస్తున్నయ్యో అట్లాగే, వాక మహాకవి గొంతులో విశ్వజను లందరి శ్రుతులు వుంటే. అంచేత మహాకవియైనవాడు విశ్వకల్యాణంకోసం, విశ్వజను

లందరి శ్రుతికల్పహీనికి, తగ్గ నాటకాలు, నవలలు వ్రాసూలి. అటువంటి గానాలాపన, యే మహాకవి యైనా చేస్తే ప్రపంచ శాంతి కనపడుతుంది.

రవీంద్రుడి హయాములో ఈ అవకాశం ఎందుకు వృథాగా సోయిందో గ్రహించండి. నాటకాలు నవలలు బోలెడు వ్రాసిన రవీంద్రుడి తపస్సు ఎందుకు ఫలించ లేదో సూహించండి.

అసలు రవీంద్రుడి సత్తాంతా అరణ్యాల్లోంచి పర్వత శ్రేణుల్లోంచి, నదీనదాల్లోంచి, నీలిమేఘాల్లోంచి, సనసల్లవ పుష్పాల్లోంచి దిగి, వేదాంత సాహిత్యాన్ని ఇటువంటి ప్రకృతి సౌందర్యంలో పొదిగి మనోహర వేదాంత సాహిత్య చక్రవర్తిని చేసింది. సాహిత్యాన్ని చూచి కవిత్వంగా భావించి భ్రమించియున్న లోకానికి రవీంద్రుడు కవీంద్రుడేమో గాని నా ముందు కాడు.

ఈయుగానికి కావల్సింది నాటకము, నటుడు. నాటకాన్ని రచించి నటులను కదిలించిన కవిశేఖరుడు లేడు. రవీంద్రుడు కాడు. సాహసించి ఇంతమాట అన్నానని సున్నాలో తిరిగి గ్రుడ్లుతిమితే యేం తెలుస్తుంది? అంత

మహాకవే వ్రుంతు, దేశదేశాల నటుల్ని కిదిల్లెనను.
అది యిల్లే. భారబృంతులు పెట్టుకొని నొనిచికాల అల్లె
కలూ అల్లుకున్న ఆడపిల్లవలె, బహుభాషా నామగ్ర
పెట్టుకొని పనికేరాని పిట్టకథిల్ని, మిట్ట పేదబంతాల్ని
అందచందాలుగా అల్లి రవీంద్రుడు మెల్లగా కాలాన్ని
నెట్టుకుపోయాడు. ఇంతకూ ఇతని శ్రమ సేడమైనా
పుపకరించేది వుందా?

ఇది తెలియకుండా ఎక్కడో రవీంద్రుడిక
బ్రహ్మరథం బట్టారని, ఇహ పూరూరా వెలిసిని ఏద్యాల
బత్తులంతా బోయీలుగా తియించు పూ దేగించారు.
రవీంద్రుడి జ్ఞానధారానవంతి, పచ్చి తరణాలగుంపుక
పనికవచ్చింది గాని దేశారాధకులైన కర్షణ త్తిములక
పనికేరా లేదు.

ఎప్పుడూ మహాకవిచక్రవర్తి యుగాన్నీ -
జగాన్నీ కళ్ళలో పెట్టుకొని, చిరునాళ కిలకనీ మున్ను
పెట్టుకొని సమ స్తమైన ఐశ్వర్యాలు, అలంకారాలు ఇచ్చి
శుభసుందర సుమనోభిరామ సేమలూ త్రివల్లి. భావి
కాల భాగ్యోదయం చూపాలి.

అంతేగాని రవీంద్రుని కవిచక్రవర్తి అంటే నా కలం నష్టమోదు. దాదాపు భవభూతి శైలిలోవాడు రవీంద్రుడు. ఆంగ్లభాషాభాషామ చక్కదగ్గన్న, ఓయ్య రాన్ని ముద్దుమూటలు గట్టించబట్టే ఖండఖండాలారా లలో రవీంద్రుడి కీర్తిపతాకం పోచింది. ధనికవర్గ సాహిత్యంతో ధన్యులు సంపాదించాడు గాని ప్రజా సాహిత్యంతో దివ్లవాలు లేపలేక పోయినాడు.

సో పా న 14 (భక్తిరసంలో కవితావస్తువు)

కవిత్యానికీ, సాహిత్యానికీ బాంధవ్యం ఉన్నదని ఎంత సగా చెప్పున్నానో చూడండి కాస్త. సూర్యుడికీ చంద్రుడికీ ఎంత చుట్టరికం వున్నప్పటికీ, చంద్రుని కీర్తిని సూర్యుడు అపహరించటం లేదు. సూర్యుని కీర్తిని చంద్రుడు అపహరించటం లేదు. ఎవరి కీర్తికి వారు సంతృప్తిపడి కాలాన్ని గడుపుకొంటున్నారు. అట్లాకాకుండా ఇప్పుడు సాహిత్య సార్వభౌములంతా తమకున్న కీర్తికి సంతృప్తిపడక, నిరంకుశ కవితా సామ్రాట్టు కీర్తిగ్గాడా పట్టుకు పాకులాడుతున్నారు. ఈ

మోసాన్ని తెలుసుకోకుండా వుంటేమట్టుకు, సాహిత్య మేదో, కవిత్వ మేదో దేగాటికి తేలదు.

అయితే! మహాజనులారా! మీ చూపులోబడ్డ సాహిత్యం దేంపని చేస్తున్నదో, కవిత్వం దేంపని చేస్తున్నదో మీలో యెవరన్నా కనిపెట్టినట్టుంటే కవిత్వ మేదో సాహిత్య మేదో తేలేది. సుకుమార జీవితాన్ని చిచ్చికొట్టి జోలపాడి చక్కగా నిద్ర పుచ్చుతుంది సాహిత్యం. సుకుమార ధనిక లోకానికి నిద్రపట్టుకుండా చేస్తుంది కవిత్వం. మన జగత్తులో ఈ నిమిషంవరకు కనిపిస్తున్న పుస్తకాలు సుకుమార శ్రీమంతుల్ని యెత్తుకొని బుజ్జగించి వాళ్ళకోసం నానాపాల్లు పడుతున్నై. మొక్కుబళ్ళు మొక్కుతున్నై.

ఏ పుస్తకాన్ని చూచినా మహారాజ జీవితాలు, మహా ధనికవర్గ జీవితాలు శ్లాఘింపబడుతూ కనబడుతున్నైగాని, కష్టజీవాల జీవితాలకోసం గోల పెట్టినట్లు ఎక్కడా కనపడదు. ఏ గ్రంథంలో చూచినా నాయక నాయకులుగా శ్రీమంత సుకుమారవంశాల్లోవాళ్లే కనిపిస్తారుగాని, యెండ కెండి, వానకి తడిసి, చలికి చిల్లులు

పడి, పెద్దలకి జడిసి, యెముకలు పగలుగొట్టుకొని యీ సమస్త జగత్తును మోస్తున్న కష్టజీవాలు మాత్రం కనిపించడం లేదు.

ఇంతకూ నావాదం జిన్నాగారి పాకీస్థానం వాదం మాదిరి కవితా సంస్థానంగాడా విడదీయాలంటుంది. ఆ జిన్నాగారి వాదం, యీ చిన్నాగారి వాదం ఫలించే వరకూ శాంతిసౌఖ్యాలుండవు. భక్తిరసాన్ని కవితావస్తువుతో యెట్లా చూపిస్తున్నానో నా కిరణాల్లో చూడండి.

పనపసంబును జేసిరమ్మని మహా

బ్రహ్మాండ సామ్రాజ్య శా

సన సింహాపనలక్ష్మి యిచ్చిన యశజ్ఞా

వేద్య బాలించి వ

చ్చివ బృందారక చక్రవర్తివిర :

త్వచ్ఛృంగార శాఖా రమా

మణి నీడల మము నిల్వనిమ్మ : రఘు

రామా భక్త కల్పద్రుమా॥—

(భగవన్మత బాష్యం లోది)

దీనిలో కవితావస్తువుంది. అయితే ఎటువంటి కళాకాంతులతో వుందో దీన్ని కవ్వించి విమర్శించగల

కవితా సంస్థానము

మగవాళ్లు బయట పడితే పేల్తుంది. సత్తా ఉన్న వాడే
వడో వచ్చి చూడండి. ఇహ కవితానస్తువు లేక
పోయినా నిరర్థక పద గాంభీర్యంతో సాహిత్యాన్ని
యిట్లా నడిపించి యిది నిఖార్సైన కవిత్వం అని కనకాభి
షేకాలు జరిపించుకొంటున్నారు. దాని తరహాగూడా
యిదిగో! ఇది మచ్చుకే నేనే వ్రాసింది.

శ్రీరఘువంశ వీరకుల శేఖర :

దివ్యకృపా సువాకరా :

చారు వినీలమేఘ సురచంద్ర

కళాకమనీయ సాంద్ర : నా

ఘోరములన్ని బాపి, కల కోరిక

లన్నియు లేపి, నీ సదా

చార సువర్ణపద్మ పద సన్నిధి

జేర్పవె : నాదు పెన్నిధి :

ఇటువంటి ధోరణి దింపి. మంపతెంపుతున్నారు!
సువర్ణఘంటా కంకణ ధారణ చేస్తున్నారు. ఇహ ఈ
రెండు పద్యాలు పుక్కిట బట్టించి భక్తిసుధారసం దేని
లోనుంచి నస్తుందో మీరే కనిపెట్టండి. నిలబెట్టండి,
గిల కొట్టండి.

నా నిరంకుశ కవితాలేఖనికి దొడ్డిసంభావన పట్టడం పనికిరాదు. గోదాలో దిగి పంజాదెబ్బ చూపించి పందెం కొట్టడం బహు ఇష్టమైనపని. స్రుతపాండిత్యం చూపిస్తున్న మొహాల్ని నేనెప్పుడూ లెళ్ళలో పెట్టుకోను. అశుగుతున్న ప్రశ్నని అర్థం చేసుకొన్న ప్రజ్ఞావంతుల్ని నేనెప్పుడూ తృణీకరించి తోసివేయను.

సాహిత్యమంటే కవిత్వం, కవిత్వమంటే నాహిత్యం. ఈ రెండిటికీ యేమీ తేడా లేదంటున్న వాళ్ళ చెవిదగ్గర యెంత యేడ్చి మొత్తుకొన్నా ప్రయోజనం లేదు. పొడుం బాగా కూరుకొంటున్న ముక్కులకి ప్రతిదీ పొడుంకంపే కొడుతున్నందువల్ల విచక్షణావాసన లేకుండా పోయినట్లు ఎప్పుడూ సాహిత్యంలోబడి కొట్టుకుంటున్న వాళ్ళకి విచక్షణాశక్తిపోయి, కవితావస్తువును గుర్తించడం కష్టమైంది. చాటుమాటున సణగీ, గొణగీ నకిలిస్తున్న మొహం ఎదుటబడి యికిలిస్తుంటుంది. ఇటువంటి దృశ్యం నాకెంతో అసహ్యంవేస్తుంది. గుండెవుంటే గోదాలోకి దిగాలి; గుండెజారితే గోదావరిలోకి దిగాలి.

మనవాళ్ళు కవితావస్తువు గుర్తించినట్లయితే భక్తిరసం బహుభాగా పారేసి. వట్టి జాబితాలు చూపిస్తున్నమూలాన లోకం కవితాకళ మఱచిపోయి, గానకళలో మురుగుతున్నది. ఇహ సంగీతం సాహిత్యం రెండూకలిసి రుబ్బి రుబ్బి ఇదిగో ఇదే కవిత్వం అని నమ్మకం పుట్టించారు. ఈ వెజ్జినమ్మకాన్ని పోగొట్టడం కోసమే ఇంత పట్టుదల పట్టాను. కవితావస్తువుతో భక్తిరసాన్ని యెట్లాపిండాలో నా కిరణాల్లో చూడండి.

ఎంతో కాలమునుంచి తీయని కళ
 హేలా ప్రవాహమ్మై
 ఇంతెత్తెన హిమాలయమ్ములను నేఁ
 దే మాడ్కిగా లేపి. పైఁ
 గాంతారమ్ముల కెక్కు చుండినవా నీ
 గాధల్ జగన్నాథ! ని
 శ్చింతన్ నా చెవికెక్క వేమిటా;
 నీరీక్షింతు పరీక్షించరా.

(భగవద్గీత భాష్యంలోది)

కవితావస్తువుతో ఇట్లా భక్తిరసం దిగాలి. అంతే గాని చాదస్త ధోరణితో చాకలి పద్దులూ, కోమటి

సద్దులూ దింపితే కవితావస్తువు కాదు. భక్తిరసంరాదు. అసహనంతో మొఱం చిట్టించుకుంటే కనపడదు. నిజమైన అపేక్షతో నిరీక్షిస్తే యోచిస్తే కనపడుతుంది. వాణి చెవి వీడూ, వీడి చెవి వాడూ కొరుక్కొంటే యేడ్పు గొట్టుతనం తప్ప మజేం కనపడదు. సమాధానం యివ్వటానికి సత్తావుంటే పాడుబోకరింపులు బోకరించకుండా నా మాదిరి కలం కాగితంమీద బెట్టి మీ మొహాలు చూపెట్టండి. ఎంత అందంగావున్న యెవ్వా చూస్తారు. ఇహ మీసాహిత్య ధోరణిగూడా చూపిస్తుంటేగాని, పస దేంట్లోవుందో తెలదు.

ఓ కమలామనోహర! మహోజ్వల

దివ్యధరా పురందరా!

నీ కమనీయ దేహ రమణీయత

లెన్నగ నా తరంబి! న

న్నీ కలుషాగ్నినుంచి కరుణించి

తరించు వరమ్ము లీయవే

నీకు సహస్ర సంస్తుతులు నిత్యము

సేతు దయాపయోనిధీ.

అయితే కవితావస్తువు పద్యంతోనే బిగించి చూపించుకొనలేదు. గద్యంతోకూడా చూపించవచ్చు.

గద్యపద్యాత్మకమైన నా నాటకాల్లో ఈ రెండువిధాల
కవితావస్తువు చూపించాను. చక్కని విచక్షణా చక్కు
వుతో చూడాలి. గుడ్లగూబ గోలతో తవడరాదు. నా
కలానికి కులంతో నిమిత్తంలేదు. బలంతో నిమిత్తం
వుంది. పేరుబడ్డ బలంగల వస్తాదులందరినీ కదిలించాను.
ఇంకా మారుమూలను నాకు తెలియని విచక్షణాబల
సామ్రాట్టులుంటే, వాళ్ళదగ్గఱకే మీరుపోయి నా మీ
దకితోలండి. సంతోషిస్తాను. తడాకా చూపిస్తాను.

ఇన్నివిధాలా ఇటా జన్మ క్షౌరకళ్యాణమై పోవ
టానికి ఇంత చిత్రవిచిత్ర నాటక నాటకరంగంమీద
యెంతో రాగసుధారసాన్ని కురిపించి మురిపించి పంపి
స్తున్న యీ తెరచాటు సూత్రధారుణ్ణి గుఱించి కవితా
వస్తువుతో భక్తిరసాన్ని దింపి కులుకుతున్న నా కిర
ణాల్ని గూడండి.

ఎన్నో రోజులనుంచి నీవు పడు
పాదెన్నో విలోకించి యీ
మిన్నేరుల్ ప్రవహించు కారడవిలో
మెల్లంగ దాటించు వాఁ

దెన్నో దెబ్బల కింత చిక్కినను, నీ
వేమాత్ర మీనాడు నీ
సన్నాహంబులతోడ చిక్కవు గదా
స్వామీ! ప్రసన్నుడవై.

అడుగుల్ బొబ్బలు పొక్కునేమొ! పరు
నం బైనావు నా గోల కి
ప్పుడు; నీ కేమి యొనంగి తృప్తిఁ బఱచు?
ముందింక ఈ మొద్దు బా
రెడు చర్మం బొలిపించి జోడు కడు
కూర్చి నీవు తుట్టించుకో
పడియుందు? నిరతమ్ము నీచరణ
సేవాదీక్షతో రక్షకా.

(భగవద్గీత బాష్యం లోనిది.)

కవితావస్తువుతో భక్తిరసం ఇట్లా వొలుకుతుంది.
ఇటువంటి రసం వొలుకుతున్నప్పుడే తాలు కరిగేది.
మోళ్ళు చివిర్చేది. ఇహ పద్యాలబత్తుల సాహిత్యభో
రణికూడా చూపిస్తా.

గోపకులైక దివ్య నవ కోమల
మన్మథ చక్రవర్తి! సం
తాప కృపిటయోని మునిదారుణ
కారణ మధ్యవర్తి! ని

కవితా సంస్థానము

క్షేపములైన నీదు భుజికిర్తులతో
దయచేసి నా మన
స్తాపము దీర్చవే ప్రళయ సాగర
భీకర నన్ను గావవే.

దీనికి దేవుడు దిగిరావడ మెట్లావున్నా మేడ
మిద్దెలమీదనుంచి ముక్కు మొహం తెలియని మొన
గాళ్ళంతా దిగివచ్చి కాళ్ళు కడుగుతున్నారు. కనకాభి
షేకాలు చేస్తున్నారు. లోకాలు దోస్తున్నారు. ఇంత
అమాయకత్వంలో బడి నన్ను నవ్విస్తున్నారు.

సో పా న ౦ 15

(కథలో కవితావస్తువు)

ఇది సినీమా శకం. తెల్లవారి తే నిన్నటి సీనరీలన్నీ బూజుపెట్టె. కొత్తసీనరీ లన్నీ మోజుపెట్టె. ఇందువల్ల జగచ్చిల్ని తెప్పవాల్చుటంలేదు. తెళ్ళలేని చిత్ర విచిత్ర కళాకాంక్షలతోనూ ప్రపంచాన్ని కులికిస్తున్నాడు.

ఇన్నిరకాల మార్పులతోనూ, కూర్పులతోనూ ఎన్నో కులుకుల్ని వొలికిస్తున్న ఇంత విశాల విశ్వాన్ని చూచేవాని చూపుకి ఊహాబోహాలు పుట్టి, ఉత్సాహో ద్రేకాల్లో నానా కథల్ని అల్లుతె.

ఇవి పెద్దపందిళ్ళగావున్న సంఘాలకి ప్రాకి కమ్మని పూలనీ, కాయల్ని, చల్లని నీడల్ని జాడల్ని దింపుతె. ఇట్లా దిగిన సుకుమార సువర్ణ కుసుమ భావపరిమళాల కోసం, శుభమనోహర సుకుమార వ్రసన్న భావ ఫల రసాలకోసం పిల్లతెమ్మరలూ గండుతుమ్మెదలూ మికార్లు కొడ్తె.

కొన్నిరకాల జీవితాలు కలిసి కథాకాపురాల్ని చేస్తె. ఈ కాపురాల్లో కలియక చెడినప్పుడు పతితృ

కవితా సంస్థానము

లోకానికి సౌఖ్యం ఉండదు. కనుక పాఠక గోళాన్ని గం
దరగోళంలో బడనీయకుండా కథ నడవాలి; కాసులు
పఱవాలి.

కథలు కేవలం నీతులకోసం జర్రున జారి సుమతి
శతకాల్లోనూ, వేమనశతకాల్లోనూ పడితే కథాశిల్పం
చట్టుబండలాతుంది. మనుస్మృతి పరాశరస్మృతులలో
పడితే చాదస్తం సంపాదిస్తుంది.

అంచేత కథావాహినులు ఎత్తైన కొండలమీద
నుంచి అడవుల్లోబడి, పీఠభూముల కెక్కి, నానారకాల
పైరుల్ని పండిస్తూ పుణ్యతీర్థాలు కావాలి.

కాలచక్రాన్ని చూచుకోకుండా ధర్మచక్రాన్ని
పట్టుకొంటే భీష్ముణ్ణి జయించలేరు.

శ్రీ యన్. దుర్గాప్రసాదరావుగారి కుమారుడైన

చి॥ నా గేశ్వరరావుని

చిన్ని శిష్యునిగా చేర్చుకొని

యట్లా కవితావస్తువు వాడికి దిద్దపెట్టాను

కవితావస్తువు కావలసిన వారంతా

యీ చిన్నికూన దిద్దుకున్న వరవడి చూచి

దిద్దుకోవచ్చు :

దేవీస్తవము

గీ॥ రతనముల కన్న కనకదుర్గమ్మతల్లి

నీదు పిల్లల గోలకే నిలువలేక

కొండ ఎక్కి కూర్చున్నచో ఖోణిపై న.

యింక మమ్ము కాపాడు వారెవరు గలరె ? 1

గీ॥ ప్రేమతో అంత కటికదర్పిదుని కేల

ప్రేయసిగ నున్నదానపు ప్రీతితోడ

ఇంత కటికదర్పిదుని కెందు కింక

కన్నతల్లివి చాకుంటి కనక దుర్గ॥

2

గీ॥ అనయమింక నీవన్న గిట్టని సవతిని
నాధుని తలపై కెక్కించినావు గాని
నీ కయి కలవరించెడి నీ తనయుల
ముద్దు చేయకుంటివి మల్లెపువ్వుతల్లి॥ 3

గీ॥ నీవు మృగరాజు నెక్కి రాణించుచుండి
యింత పుత్రుని ఎలుక నెక్కించినావు
కన్న కొడుకునే యీ మాడ్కి కాంచుచున్న
యింక మమ్మెట్లు చూతువో యీశురాణి॥ 4

గీ॥ సకల భవనాలు ముద్దు పెట్టుకొనుచున్న
చిన్ని రతనాలు, మరి సచ్చకున్న యింక
శుట్టెపురుగులు మెడచుట్టు పెట్టుకొనిన
చెవిటివాడు నీ కెట్లు నచ్చెనో మృడాని॥ 5

గీ॥ అంత శైలరాజు కుమారివైన నీవు
సకల సౌందర్య పుష్పదోలికలు వదలి
యింత బైరాగివెంటఁ బోయినపు డింక
ఎట్లు తృప్తి పఱతు నిన్ను కోట తల్లి॥ 6

గీ॥ వట్టి నిరుపేదవానిని చెట్టబట్టి
యింత తిండిపోతుల నెట్లు సంతసముగ
పెంచుకొనుచున్న దాసవో పృథ్విపైస
చిత్రముగ నుండె నీదయ చిట్టితల్లి॥ 7

గీ॥ ఎట్టి కష్టము పడనట్టి పొట్టవాని
వట్టి తిండిపోతునిఁ జేసినట్టి నీవు
ఇంత కష్టము పడువాని కంత తిండి
ఇవ్వకుండెదవేమి మహేశు రాణి॥ 8

గీ॥ పట్టినకొలంది తిని పెద్ద పొట్ట పెంచి
యింక తినలేనివానికి యింక కూరి
యిట్లు కూడు గుడ్డయు లేక చెట్లక్రింద
మాడువారిని చూడవా నేడు తల్లి॥ 9

గీ॥ గంగ మ్రుంగిన గాని మోక్షంబు లేదు
గంగ నీకు సవతి నీవు గంగ మ్రుంగి
యింక మా కెట్లు పోతువో యింత గంగ,
మేరు వెక్కిన చిన్ని బంగారు తల్లి॥ 10

గీ॥ ఎంతదయతోడ చనుబెంచి యీ జగాన
ఎన్ని చేలు పండించె నీ కన్న సవతి
సవతి గర్వమ్ము కుదిరించు సాకుకైన
నన్ను కాపాడుకొనలేవ కన్నతల్లి॥

11

గీ॥ ఎంతచక్కని చుక్కయై యింత సవతి
వెక్కిరించి నీపతి నెత్తి కెక్కినదియు
చూచుకొనలేని నీవు నే దాచు తప్పు
ఎట్లు కనిపెట్టెదవె లగచాట్ల తల్లి॥

12

గీ॥ నీ సవతి నీవు కలవాని నెలవునుంచె
వచ్చినను నీ సనతిని నీ ప్రాణధనుడె
తల పయినఁ బెట్టుకొని నిన్ను తలచ నపుడు
నే నెటుల గొల్వగల్గుదు నిన్ను జనని॥

13

గీ॥ నీ సవతి పంటలన్ని పండించబట్టి
అన్నసత్రాలు పెట్టి మే మున్న చోట్ల
అన్నపూర్ణమ్ము వని కొనియాడబడితి
లేక యీ పేరెటుల వచ్చు నీకు తల్లి॥

14

గీ॥ బుర్రగల కుమారుని దానవుల పయినను
బుర్రగల కొడుకుని కుడుముల పయినను
యుద్ధమున కంపి నష్టము యుర్వి నన్ను
నేటిపయికి పంపెదవు కవ్వించి తల్లి॥ 15

గీ॥ ధరణి చల్లని తెండ్రి సదనమునందు
పుట్టి పెరిగిన దానవు ముద్దు లిచ్చి
కారుచిచ్చులు చిమ్ము ముక్కంటియింట
కాల మెట్లు గడుపుచుంటి కన్నతల్లి॥ 16

గీ॥ మీ రహస్యా లెవ్వరు వినలే రటంచు
పొంగుచుండిరి కాబోలు పుడిమిపై న
అంత లోకోపకారు లైనట్టి వారు
నెత్తి కెక్కి వినిరి గాదె నేడు జనని॥ 17

గీ॥ చాల ఎక్కువైనట్టి మీ గోలతోడ
ఘోరమైనట్టి మీ యింటి గోలతోడ
వేగలేక కాబోలు మా పితరుడట్లు
సాహసించి విషము మ్రుంగె శైలతనయ॥ 18

గీ॥ రవ్వవలె నున్న నీ కాపురమ్ము నిట్లు
గంగవాలు సేయుట కింశగంగ నకట
నీ మగని తలపై కెక్కినిచ్చినావు
యింక నిన్నెట్లు రానిత్తు రిప్పుడు తల్లి॥ 19

గీ॥ చదువు చట్టుబండలు లేని చవట నిట్లు
వట్టి తిండిపోతుని జేసి పచుల నెల్ల
విఘ్నములు చేయు విద్య నేర్పితివి కావె
యింక, మా కేమి నేర్పుదు విల భవాని॥ 20

గీ॥ పంట దేశాల కిచ్చి సర్వంసహ పయి
గడ్డి మేసెడి పశువును గౌరవించు
తండ్రికంటెను, నిన్నెట్లు ప్రార్థనము సేతు
మృగములను బలిపించెడి నగల తల్లి॥ 21

దీన్ని దేనికిచ్చానంటే తెలివిలేట్లలో దాక్కొన్న
అ హం కా రా ని కి

అ హం కా రా పూ జ

(పెద్దచేతులకు చిద్దపెట్టిన కవితావస్తువు)

ఓరి లంబోదరుని తండ్రి! ఓరి మొండి
గుడ్డుటిమి పండ్లు కొరికి రక్కుకొన కోరి!
యెందు కిట్లంటినో సర్వీషింగుకోర!
పరువు నీ కెంత యున్నదో బయటపడుర!

ఒంటరివంట యెంత చెనుటోడ్చిన
కర్గని బండవంట అ
న్నింటికీ దోడుగా గొట్టవి నిప్పులు
క్రక్కెడి యుక్కుబోతు ము
క్కంటివి యంట! యిట్లవిగాని
నినుక గని లెక్క సేయ కే
తుంటరి నైతిరా! ప్రళయ తోయధిలో
బడదోతురా హారా!

కవితా సంగ్రహము

మాకులు వెళ్ళి నిన్ను బడ్డదోసిన
తోయధినుంచి లేవు ని
లోకము నొలకించెడి యశోనిధి
యెవ్వడు నేను వక్క? నీ
వ్యాకుల మింక నిర్మ పరిపాకము
గానిదే తీరుటెట్లు? ర
త్నాకరుడైన దానికి భయాతురుడై
పడియుండురా శివా!

ఎట్టివా లోతుపాగులు మఱెవ్వరి
తెల్పుని ఘోరి వాదిలో
గట్టగ నిర్వరణ మెడకు గట్టి
నినుక బడ్డదోసినక జగా
జెట్టిగ నొడ్డు పట్టితివి చెట్టులు
గుట్టలు వట్టి; గుట్టుగా
పొట్టకు బొచ్చె పుచ్చుకొని ముక్కెడ
వేమిర తిక్కశంకరా!

అలమందాకిని మూడు కాళ్ళ ముడి ప
మొత్తుకొన్నన్ మహా
బలవంతంబుగ నెత్తి కెత్తుకొని
యోవరంబులో బోతివో

జలగల్ చేపలు యెండ్రకాయలు కదా
జన్మించె నద్దానికన్
తెలిసెన్ నీ బల వీర్య సంపదలు
ధాత్రిక రామలింగేశ్వరా!

తాలాకోటిగ జూతువేమి? జడ
లట్టల్ గట్టి యూడల్ బలెన్
ప్రేలాడించెడి నీ మొగంబునకు
దేవీమాధురీ ప్రేమ గీ
తాలాన మృవగాహన మృగునటే
ఆ నెత్తిపై పిచ్చుకల్
సీలో శేగిన పిచ్చి కెట్లు నగెనో
లెక్కింపవా ఘోరజటి!

పనిపాటెన్నడు లేని ఆ బసవఁ
డేవాడెన్ దటస్థించెనో
వినువీధికి బగిలించు రంకెలు వృధా
వేయించి యీ బక్కచి
క్కిన వానికి బెదరించి అక్కతన
కోర్కెల్ దీర కా వలకా
టిని బాలించుట కేగినావు గదరా
తీసికొని త్రిశూలాయుధా!

హొక్కపెద్ది లేక హొక్క మేమియురాక
వల్లకాటి బతుకు తెల్లవార్చి
గోలలేపుకొనుచు కొఱవి దయ్యాలతో
మీసి పడుదువేమి గడుసువాడ!

అలకతో కంటి నలకలై కలకబెట్టి
జోడుపెల్లాలు కన్నీళ్లు తోడునాచు
ఇంకొకరి యెదురేప్పు నీ వెప్పు విందు
పట్టబోకురా! యే మొక్కుబడి మహేశ!

కార్లు గడచిన యెద్దుకే కాడికట్టి
మూడు మొన లున్న ములుకోల మూపు కత్తి
దున్నుకొని చల్లుకొని నాటుకొన్న దొరపు
బిచ్చమెత్తుచున్నా వేమి? వెఱివాడ!

భువనము లన్ని కన్నములు పొడ్చి
కుదిల్చి మతెక్క డెక్క డు
న్నవి సనరించు చిట్టెలుక గాఁటి
లగాయతు నేటిదాక అ
త్యవసరమైన నీ కుడుములయ్యను
వ్రేళ్లాసి జగాన నీదు గౌ
రవమును నిల్పెరా! పురహారా! యెటు
వంటి కుమారుడ మండెరా!

నినే రాజునించు వాగెదరు గాని

మాని భద్రజాలై

లొనై సె తెల దన్న రాజు పం

నిద్రత్యంబుగా నుండె నీ

నేవో కోరిలు కోసి మాకక నుజప్పి

లాగ యత్నించు చు

న్నావేమో ఒక గ్రుడ్డిగవ్వయిన

గాంచక బుట్టదో జంగమా!

ఒక ప్రక్కన నవతుల గుఱించి తగవుల

హారెత్తి నోరెత్త నీ

యక వేధింప, మఱొక్క వైపు మెడలో

హారాలు నేరాలు ల

క్షమ వైగా, గొనితేగ, నింకొక దరిక

కంఠీరవం బెద్దు మీ

దకి దూకంగ, విషము మ్రుంగితివి

కాదా! యెడ్వలే కీశ్వరా!

అట్టివకల చేలలో మెలుపుమక్క - ౨

చిందులుద్రొక్కి నాచును

బల నుడ వట్ట బెట్టుకొని లావయి,

పుష్పైడు సౌఖ్యముచ్చు కి

బుట్టల దొరసాని ముండ్ల పొటలోబడి

భూరవిషముక్తగ్రహుల త్రా

చుల నానాప్రతిగా మెడిసెజుట్టితి

వేమిటి కాటికాపరీ !

బ్రూలలుకెట్టి గోలపడి పోయెడి

● పూళ్ళను ముంచి, కాసులన్

గోలముకెట్టి కాపురము గుండెను

వేసి, విశాలవిశ్వ సి

భ్యాది దాహనిముద్రమున గిల్పెడి

దానిని సిగ్గులేడి నే

మో! తలమీద పెట్టుకొని మోసెద

వెందును తెల్లదేవరా !

కళనకన్నెల దున్నులు గిర్రా మలు

జాబులు గంగిరెడ్లవా

నికి గిన్నోయినట్లు గిన్నోయగ

జాపుచు పుచ్చగొన్న బా

చెప్పి అబద్ధుడని చక్కనిది కిగ్గిరి

కించుచు లేచిపోయి, నీ

కిక తలనంపుడెచ్చెగద ! మోముటి

నీగతి ? ఫాలలోచనా !

నీ వేమో లయకాలరద్రుండవు నీ

స్నేహమృతానంద వా

చీ పిణామృతమాధురీగగన

నేచీరానినెన్ బట్టి మో

హావేశమున పొంగిపోయెడి యవం

డౌరా నముద్రుండు, నీ

లావే పండ్లికిలించి తోకముడిచెన్

లాభంబు లేదో ప్రభూ !

కొరిడికట్టెడి యల్లు-తో నగిసి
 దిక్కులో బ్రగ్గలై ఘనోర సా
 గగ ఘోషక బడుచుట్లుగా నగిరి
 లోకాలన్ని కంపించు మా
 దిరి గ్రక్కించి విషమృత్యునెల్ల,
 భక్తికా కాల్మషస్థిరిని, నీ
 సిరి చుక్కానిది బోడిలింగముగ
 జేసెక గాదె కాశ్వరా !

కూర్చుని లేవలేని ధనికుండు
 నఖుండని కొండయెక్కి యో
 చార్చి కుటుంబినీమణిని దారుణ
 మైన శుభాగ్ని యేమి చ
 ల్లార్చు కొనంగలేక, తుద కందటి
 కొంపలు మాయజేసి యి
 ట్లాల్చెడి చిచ్చుడయ్యవు ముతాదొరవై
 తివిరా మహేశ్వరా !

భోగము లేమి ముట్ట నని బూడిద

స్వేముగా నమస్త వాం

గా గృహరాజ దేహాధిని సౌఖ్యము

లేగనిమాడ్కి రుద్ది, వె

రాగిగజేరి యెంత గిరిరాజ

సుమారిని లేవగొట్టి యీ

దాగుడుమూలనాటకము దాచ

దలంచి తిపించిలో మృడా !

నీరజత్నాది నెల్ల కమనీయ

సుఖాలకు ఖర్చుపెట్టి, నా

నా రభసమ్ముగాగల వినాయకు

లండటి లేవదీసి, యీ

కోరలులేని దేశమును గొట్టు

కొనుం డని వల్లకాకినం

సారము నిర్వచారముగ, సాకితివా

లయకాలపాలకా !

ఇదిరా? నీ రసికత్వహార ! నన
 రా జెవ్వండు నీ కళ్ళుబో
 విటే నీగుమ్మముఁ ద్రొక్కి-డింక, మృదు
 వాణీగానమాధుర్య ది
 వ్యదశానంతదిగంత సౌఖ్యబహు -
 బ్రహ్మనందసౌందర్య పు
 స్టివి ముద్దాడెడి చక్కనయ్యవి
 కిలాడీ యెల్ల హింసించిల్లో !

ఊయెల లూగుచున్ తొడిమలూడుని :
 కమ్మని పూలతోటలో
 హాయిగ ప్రేమసౌరభ రహస్యము
 లన్నియు విప్పచున్న నూ
 కోయిలజంట నిన్ గని, రగుల్కొని
 మండిన కంటిమంటచే
 మాయము చేసిపోతివిర; మాంరిణ
 కొరణ రాజశేఖరా !

ఈ హిమశైలపుత్రి, భువనైక
మనోజ్ఞ సువర్ణగాత్రయై
స్నేహలతాప్రఫుల్లసుమజీవ
పరీమళరాగమాధురీ

మోహములేపి నీ సిరిని బూడిద
జేసియు, చిప్పయిచ్చి సం
దేహము శాపి పంపెనట? దేవిడి
దేవిడి కాగ శంకరా !

తొలకరి కన్నెక్కి మెఱుపుదుస్తులతో
జనుదెంచి గొప్పలన్

పలచెడి మాస్వయంవరనభాస్కరి
పెట్టెడిభంగి యుత్క్రి భూ

తిల మిక్ క్రుంగగా ప్రళయతాండవ
మెందుకుఁ జేయుచుంటి ! వె

న్నెల రతినాల కోయదొర ! నిన్నెవ
రైన పరాభవించిరా !

విజిగి పడచున్న కెఱుగలచటపులు తిసి
జడలు విజబోసికొని కాలిజవకొలండ్
నంగమున నెంత నలరాజభంగిమంబు
దివ్యముగ జూపినావురా తెల్లని దొర !

నులుగులుకట్టి దేనతల నోరులు
ఊరెడి కల్లుకుండ సం
బరముగ లేపి దాని రుచిట్టి
మతెప్పుడు నిన్నుదక్క నె
వ్వరి శిరసావహించనని వంగి
సలాములుగొట్టి భక్తి త
త్వరతను నెత్తికెత్తి తలుతక్కలు
నాడవె లోకపాలకా !

పేజీ	పంక్తి	పొరబాట్లు	తిరుగుబాట్లు
9	17	నేనిల	నేను
„	18	నల్లరివేపువాడనికొ పకీరును వాడవాడలకొ	
31	9	బడెనొ	నదియొ
35	2	కనిపిస్తుంది	కనిపిస్తున్నది
95	9	లెవ్వరు	లెవరు

[ఇంకా పొరబాట్లు చదువరులు దయతో అందిస్తే యీసారి ముద్రణలో వేయగలము.]

Await:-

KAVITA SAMSTANAMU

Part II

KAVITA SAMSTANAMU

SECOND EDITION

1944

PRICE 2

